

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN VE ALMAYAN İLKÖĞRETİM
BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN RESİM
UYGULAMALARINDAKİ FARKLILIKLAR

Mehmet BÜYÜKEKİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Nihat ŞİRİN

Konya,2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mehmet BÜYÜKEKİZ

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

..... tarafından hazırlanan
..... başlıklı bu çalışma/...../.....
tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak,
jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Başkan

İmza

Ünvanı, Adı Soyadı

Üye

İmza

Ünvanı, Adı Soyadı

Üye

İmza

ÖNSÖZ

Doğumla birlikte dünyaya gelen çocuk, en temel eğitim ortamına ailesinden başlayarak okul öncesi döneme doğru bir süreçle devam eder. Çocuk, okul öncesi döneme geldiğinde artık içinde yaşadığı toplumun bir parçası olmuştur. Okul öncesi eğitim kurumları bu süreçte planlı ve programlı bir şekilde eğitim sağlayarak, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda ilköğretime hazırlamaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumları her bağlamda önemi göz ardı edilmemesi gereken bir eğitim ortamıdır. Fiziksel ve zihinsel olarak bir gelişim sağlarken aynı zamanda çocukların görsel olarak gelişimlerine de yer verir. Çocukların gelişimsel dönemlerinden kritik dönemi oluşturan bu çağda çocuk olgunlaşmayla birlikte ellerini kullanmayı keşfeder. Eline aldığı her renkli kalemle bulduğu her yüzey üzerine karalamalar yapar. İlk başlarda istemsiz karalamalar daha sonraları çeşitli somut imgelere dönmeye başlar ve bunu gerçekçi çizimlere kadar devam ettirir. Bu nedenle okul öncesi eğitimde verilen sanat eğitimi çocuğa yadsınamaz derecede faydalar sağlamaktadır. Bu noktadan yola çıkarak okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin resimleri karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuç neticesinde bu araştırmada, okul öncesi dönemde verilen sanat eğitiminin gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Bu araştırmada bana her türlü yardımını ve desteklerini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Nihat ŞİRİN'e; istatistiksel işlemlerde bana yol gösteren Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa YAVUZ'a; araştırma yaptığım Mehmet Nuri K.Köylü İ.Ö.O, Şükriye Onsun İ.Ö.O ve Mehmet Beğen İ.Ö.O idarecileri, birinci sınıf öğretmenleri ve öğrencilerine; ayrıca bana maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen sevgili aileme teşekkür ederim.

Mehmet BÜYÜKEKİZ
Mayıs, 2009/ KONYA

ÖZET

Oyunlarla başlayarak çevresini keşfetmeye başlayan çocuk; okul öncesi döneme geldiğinde sanatsal araç gereçleri tanıyarak ve bunlarla denemeler yaparak bir sanat eğitimi sürecine girmektedir. İlk karalama çizimlerini takip eden ve gerçekçi çizimlere varan süreç içerisinde sanatsal gelişimini devam ettirebilmektedir. Bu çalışmanın amacı; okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin resimsel uygulamalarındaki farklılıklarını tespit etmek ve okul öncesi dönemde verilen sanat eğitimi üzerinde önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın birinci bölümünde, problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlılar ve sınırlılıklar konularında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde okul öncesi sanat eğitimi ve yaratıcılık ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, çocuk-resim ilişkisi incelenmiş ve çocuk resimlerinin özellikleri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde, araştırmanın yöntemi üzerinde durulmuştur. Beşinci bölümde bulgular ve yorumlar, altıncı bölümde ise, sonuç ve öneriler kısmı yer almıştır.

Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nicel veriler öğrencilerden elde edilen çalışmalar SPSS’de ile analiz edilmiş, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenci resimlerinin arasındaki farkı belirlemek için ise “t” testi kullanılmıştır. Nitel veriler olarak, öğrenci resimleri “Öğrenci Değerlendirme Formu”nda yer alan kriterlere göre yorumları yapılmıştır.

Araştırma sonucunda okul öncesi döneminde verilen sanat eğitiminin çocuğun resimsel gelişimine katkısı açısından önerilere yer verilmiştir.

SUMMARY

The child starts to discover its environment through play, and when he reaches the preschool age he enters an art education process in which he recognizes the tools related to art and experiments with them. His artistic development continues with the process of simple sketches followed by proper drawings. The aim of this study is to determine the differences between the drawings of the students who take preschool education and those who do not, and make suggestions on art education given during preschool age.

In the first part of the research, information was given about the state of the problem, the aim of the research, its importance and its restrictions. In the second part, preschool art education and creativity were taken up. In the third part, the relationship between child and art was studied and the characteristics of the child drawings were taken up. In the fourth part, the method of the research was dwelt on. In the fifth part findings and their interpretation, and in the sixth part the conclusion and suggestions took place.

In this research, qualitative and quantitative methods were used. Quantitative data; the product of work taken from students was analysed by SPSS and “t” test was used to establish the difference between the drawings of students who took preschool education and those who did not. As qualitative data, drawings of the students were interpreted according to the criteria in the “Student Evaluation Form”.

In the conclusion part of the research, suggestions were made on the contribution of art education to the child’s artistic development during his preschool age.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
Bilimsel Etik Sayfası.....	i
Tez Kabul Formu.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
SUMMARY.....	v
BÖLÜM 1 – GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.3. Sayıtlılar (Varsayımlar).....	4
1.4. Sınırlılıklar.....	4
BÖLÜM 2 – OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	5
2.1. Okul Öncesi Eğitim Tanımı ve Amaçları.....	5
2.2. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi ve Amacı.....	6
2.3. Çocuk ve Yaratıcılık.....	10
2.3.1. Yaratıcılığı Geliştiren Faktörler.....	14
2.3.2. Yaratıcılığı Engellenen Faktörler.....	16
BÖLÜM 3 – RESİM VE ÇOCUK.....	20
3.1. Çocuk ve Resim İlişkisi.....	20
3.2. Çocuk Resimlerinde Gelişim Basamakları.....	22
3.2.1. Şema Öncesi Dönem (4 – 7 Yaş).....	23
3.2.2. Şematik Dönem (7 – 9 Yaş).....	26
3.3. Çocuk Resimlerinin Özellikleri.....	29
3.3.1. Çocuk Resimlerinde Realizm.....	29
3.3.2. Çocuk Resimlerinde Tekrar ve Simetri.....	30
3.3.3. Çocuk Resminde Orantı.....	30
3.3.4. Çocuk Resminde Espri.....	30

3.3.5. Kurallara Uygun Resim.....	31
3.3.6. Çocuk Resminde Simgesellik.....	31
3.3.7. Çocuk Resminde Tip.....	31
3.3.8. Çocuk Resminde Saydamlık.....	32
3.3.9. Çocuk Resminde Düzleme.....	33
3.3.10. Çocuk Resminde Tamamlama.....	33
3.4. Okul Öncesi Dönem Sanatsal Etkinliklerin İlköğretim Dönemi İle Karşılaştırılması.....	33
BÖLÜM 4 – ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	35
4.1. Veri Toplama Yöntemleri.....	35
4.2. Evren ve Örneklem.....	36
4.3. Veri Toplama Araçları.....	37
4.4. Verilerin Toplanması, Çözümlemesi ve Yorumlar.....	37
BÖLÜM 5 – BULGULAR VE YORUM.....	38
5.1. Konunun İşlenişi.....	38
5.2. Dersin İşlenişi, Gözlem ve Yorumlar.....	38
5.3. Tablo-1: Araştırma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	41
5.4. Tablo-2: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Üründeki Estetik Öğeler Puanının İncelenmesi.....	42
5.5. Tablo-3: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Teknik Beceri Puanlarının İncelenmesi.....	43
5.6. Tablo-4: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Özgünlük ve Yaratıcılık Puanlarının İncelenmesi.....	44
5.7. Tablo-5: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Konuya Hâkim Olma ve Uygulama Yetisi Puanlarının İncelenmesi.....	45
5.8. Okul Öncesi Eğitim Alan Öğrencilerin resimlerinin Genel Özellikleri...46	
5.8.1. Üründeki Estetik Öğeler Bağlamında Resimlerin İncelenmesi.....	46
5.8.2. Teknik Beceri Yönünden Resimlerin İncelenmesi.....	49
5.8.3. Özgünlük ve Yaratıcılık Yönünden Resimlerin İncelenmesi.....	51

5.8.4. Konuya Hâkim Olma ve Uygulama Yetisi Bağlamında Resimlerin İncelenmesi.....	53
5.9. Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin Resimlerinin Genel Özellikleri.....	55
5.9.1. Üründeki Estetik Öğeler Bağlamında Resimlerin İncelenmesi.....	55
5.9.2. Teknik Beceri Bağlamında Resimlerin İncelenmesi.....	58
5.9.3. Özgünlük ve Yaratıcılık Bağlamında Resimlerin İncelenmesi.....	60
5.9.4. Konuya Hakim Olma ve Uygulama Yetisi Bağlamında Resimlerin İncelenmesi.....	62
BÖLÜM 6 – SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	74
ÖZGEÇMİŞ	

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Resim-iş etkinlikleri çocukların ilgisini çeken ve onları bir şeyler yapmaya sevk eden bir etkinliktir. Bu konuda çocuklar ortaya bir şeyler koyma heyecanını yaşarlar ve bu durum onları son derece mutlu eder. Bu etkinlik çocukları mutlu etmekle beraber, onların sadece kas gelişimini ve becerilerinin artmasını sağlamakla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda estetik duygularını, düşünce ve iradelerini de güçlendirmelerine olanak vermektedir. Çocuk resim yaparak aynı zamanda çevresi ile bir iletişimde bulunur. İmgeler yoluyla resimlerinde kullandığı nesnelere ve ifadelerle çocukların neleri, nasıl düşündüğünü; ne anlatmak istediğini, coşkularını, sevinçlerini gibi dahi birçok şeyi yapmış olduğu çalışmalarında açıkça görebilmekteyiz. Bu durum, çocuğu daha yakından tanımak için yetişkinler tarafından güvenli bir araç olarak kullanılabilir (Artut, 2002; Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Yavuzer'e (1998) göre; resim, en basit tanımla düz bir yüzey üzerindeki bir seri işaretler topluluğudur. Çocuk eline ilk kalemi aldığı andan itibaren eline geçirdiği her türlü yüzeye bir şeyler karalama heyecanını yaşar. Bu andan itibaren gelişimini tamamladıkça belirgin şekiller oluşmaya başlar.

Çocuk okul öncesi döneme yaklaştıkça, (5 ve 6'lı yaşlarda) gerçek yaşamdan nesnelere tanımaya başlamasıyla resimlerinde de gerçeğe benzeyen simgelerin oluşmaya başladığı görülür. Çocuk okul öncesi döneme geçtiğinde aldığı eğitimle sosyal, psikolojik ve psikomotor yönden gelişmekte aynı zamanda sanat eğitimi ile de bir birey olarak kendine ait ilgi ve yeteneklerinin de farkına varabilmektedir.

Bu açıdan okul öncesi eğitim kurumlarının amaçları arasında, gelişiminde kritik yaş dönemlerinde yer alan çocukları hem her yönden eğitmek hem de ilköğretime hazırbulunuşluk seviyesinde yetiştirmek yer almaktadır. Hazırbulunuşluk ilkesi olarak düşündüğümüzde okul öncesine giden bir çocuğun ilköğretime başladığında ilk defa karşılaştığı derslere karşı zorlanmadan adapte olduğunu

görürüz. Aynı durum sanat eğitimi açısından ele alırsak okul öncesinde çocuğa verilen her türlü sanatsal faaliyet ve yaratıcı etkinlikler neticesinde çocuk ilköğretime başladığında çevresine farklı açılardan bakabilecektir. Kendi yaşlıları olan fakat okul öncesi eğitim almamış akranlarından daha yaratıcı faaliyetler sergileyecektir.

1.1. Problem

Okul öncesi eğitim kurumları, çocuğun gelişiminde ve eğitiminde yeri dolduramaz bir öneme sahiptir. Sanat eğitimi açısından ele alındığında ise okul öncesi kurumları bir takım faaliyetleri ve çalışmalarını çocuklara sunmaktadır. “Serbest zaman etkinlikleri” adı altında bu sanatsal faaliyetlere yer verilmektedir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin resim uygulamalarında farklılıklar var mıdır? Araştırmamızın problemini oluşturmaktadır.

Sağlıklı sonuç elde etmek için ilköğretim birinci sınıf öğrencileri üzerinde araştırma yapılmıştır. Ayrıca araştırmanın amacına ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların resimlerinde “üründeki estetik öğeler” yönünden belirgin farklılıklar var mıdır? (Renk, Çizgi, Leke, Biçim, Form, Kompozisyon).

2. Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların resimlerinde “teknik beceri” yönünden belirgin farklılıklar var mıdır? (Pastel boya, Kuru boya).

3. Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların resimlerinde “özgünlük ve yaratıcılık” yönünden belirgin farklılıklar var mıdır? (Fikirlerde akıcılık, Esneklik, Orijinallik, Yeniden tanımlama ve düzenleme).

4. Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların resimlerinde “konuya hakim olma ve uygulama yetisi” yönünden belirgin farklılıklar var mıdır? (Objelerin konuya uygunluğu, Düşünceleri uygulama).

5. Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin yaptıkları resimlerdeki genel özellikler nelerdir?

Araştırmanın problem cümlelerinde geçen ve öğrenci değerlendirme formu kriterleri olarak belirlenen “Üründeki Estetik Öğeler” bağlamında yer alan alt başlıklara aşağıda kısaca değinilmiştir.

Renk: Işığın kendi öz yapısına veya cisimler tarafından yayılma şekline bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etkidir. Çeşitli cisimlerden yansıyarak gelen ışınların görsel algı sonucu kişide oluşturduğu duygudur. Diğer bir deyişle renk Işığın cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak görme duyumuzda bıraktığı etkiye denir. *Çizgi:* Bir noktanın verilen doğrultudaki uzantısı çizgidir. Genişlik ve uzunluğu ne olursa olsun, eğer biçimi bir çizgi etkisi yaratıyorsa, ona çizgi diyebiliriz. Çizgi, noktanın aralıksız hareketinden doğan kavramdır. Mesafenin derinlik ve genişliğine gitmeden, uzunluk yönünde giden noktalar bütünlüğüdür. Bir sınır belirleyici olarak ta değerlendirilir. *Leke:* Resim yüzeyi üzerinde boya ile yapılmış iz. Leke izlenime dayanan bir fırça tuşu halinde resimde yer alır. *Kompozisyon:* Kavramsal (nokta, çizgi, düzlem, hacim) ve görsel öğelerin (nokta, çizgi, renk, doku, boyut, biçim, yüzey) belirli, bir düzen içinde bir araya gelmeleri kompozisyonu oluşturur. *Biçim:* Bir nesnenin dış sınırları olarak tanımlanır (Çellek, 2003).

“Özgünlük ve Yaratıcılık” bağlamında yer alan alt başlıklar ise şunlardır:

Fikirde Akıcılık: Yaratıcılıkta bir duruma çözüm yolu ararken çok çeşitli fikirlere sahip olma ve birçok çözüm yollarını bulma durumudur. *Esneklik:* Yaratıcılıkta yeni bir duruma kolayca adapte olma ve o duruma göre değişme yeteneğine sahip olma durumudur. *Orijinallik:* yaratıcılıkta herhangi bir duruma yepyeni ve çok farklı tepkiler verme ve özgün olabilme durumudur. *Yeniden Tanımlama ve Düzenleme:* Etraftaki nesnelerin fonksiyonlarını alışlagelmiş olandan farklı görme yetisinin yepyeni bir yönde ve yöntemde kullanılmasıdır (Çağlar, 2008).

1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi

İlköğretime ilk kez başlayan çocuk ailesinden kopmasıyla birlikte farklı bir ortama girmenin verdiği bir gerilim yaşar. Gerek hiç tanımadığı akranları ile gerekse

aileden farklı bir kişi olarak gördüğü öğretmeni ile doğrudan iletişime geçmiştir artık. Öte yandan okuma ve yazma ile birlikte gelen farklı alanlardan derslerle karşı karşıya gelmiştir. İşte okul öncesi eğitim bu hususta çocuğun ilköğretime başlarken karşılaştığı bu sorunları en aza indirmeyi amaç edinmiştir (MEB, 2009). Aynı husus çocuğun sanatsal olarak gelişmesi açısından da önemlidir. İlköğretime geçişle birlikte okuma yazmanın öğrenilmesi ile birlikte çocuğun resimlerinde yazıyı bir unsur ve iletişim aracı olarak ağırlıklı kullandığını görürüz. Bu durum çocukların artık hayal gücünü kullanmaktan çok bütün duygularını ve düşüncelerini yazıya dökmesi ile neticelenebilir. Bu durum ise çocuktaki yaratıcılığın azalmasına sebep vermektedir. Bu noktada okul öncesinde çocuğa verilen sanatsal faaliyetler neticesinde ilköğretime geçen çocuk resim derslerinde bu durumların ayırımına varabilmektedir. Çocuk iç dünyasını çizgilerle, boyalarla, renkli kağıtlarla ve buna benzer diğer malzemeleri kullanarak daha rahat ifade edebilmekte, yazıyı en az miktarda kullanmaya özen göstermektedir.

Bu bağlamda okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların resim uygulamalarında belirgin farklılıkların olup olmadığını belirtmek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Okul öncesinde verilen sanatsal faaliyetlerin çocuklara fayda sağlayıp sağlamadığını belirtmek adına yapılan bu araştırma çalışması neticesinde, okul öncesi eğitim kurumlarının gerekliliğini ortaya koymak araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.3. Sayıtlar (Varsayımlar)

- Öğrenciler kendilerine yöneltilen sorulara içtenlikle cevap vermişlerdir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma Konya ili merkez ilçelerden tesadüfî örneklem yolu ile seçilmiş 2008-2009 eğitim öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığına ait üç ilköğretim okulunda birinci kademe birinci sınıf öğrencileri olarak sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM 2

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

2.1. Okul Öncesi Eğitim Tanımı ve Amaçları

Adamson'a (1990) göre, "Ülkelerin kalkınmasında eğitim bir madalyonun iki yüzü gibidir". Bir toplumun, ekonomik ve politik açıdan gelişebilmesi için eğitim birinci koşuldur. Dolayısıyla eğitimin formal olarak başladığı okul öncesi eğitim bu bakıma büyük önem taşımaktadır.

Eğitim sürecinin temeli sayılabilecek olan öğrenme süreci bireyin doğumuyla birlikte ailede başlar planlı ve programlı bir kurum olan okul ile devam eder.

Poyraz ve Dere'ye (2001) göre, okul öncesi eğitim; doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerini ve gelişimsel düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının tanımı ise; okul öncesi eğitim kurumları, 0-6 yaş arası çocukların tüm gelişimlerini sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde, toplumun kültürel özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren; onlarda sağlam bir kişiliğin, sosyal duyarlılığın ve yaratıcı bir zekanın temellerini atan; uzman eğitici kadroya sahip, temel fonksiyonu eğitim olan, sosyal kuruluşlardır (Akt. Dilmaç, 2002; Aksoy, 1995).

Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, Türk Milli Eğitimin Genel Amaçlarına ve Temel İlkelerine uygun olarak;

- 1) Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
- 2) Onları ilköğretime hazırlamak;

3) Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;

4) Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (MEB. 2002).

Yukarda da gördüğümüz gibi okul öncesi eğitimin amaçları içerisinde çocukların bedensel, sosyal, duygusal, zihinsel gelişimlerini sağlamada okul öncesi eğitim kurumlarının katkısı önemli ölçüde büyüktür. Bu durum özellikle ilköğretime başlandığında kendini daha belirgin olarak göstermektedir.

Bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gereken okul öncesi eğitim, tüm eğitim sisteminin en önemli basamağını oluşturmaktadır (Yağcı,2001; Arı ve Tuğrul, 1996).

2.2. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi ve Amacı

Çağdaş eğitimin amacı, çağdaş toplumu oluşturacak insanları yetiştirmektir. Çağdaş insan, bilim, sanat ve teknik alanlarında yeterli bilgiye sahip, çağını yaşayan insandır. Sanat da bilim gibi bize, içinde yaşadığımız dünyayı seyretmek ve yorumlamak için kullanacağımız önemli bir kavrayış merceği sunar. Yeterli ve doğru bir sanat eğitimi alamayan çocukların dengeli, iyi oluşturulmuş bir eğitim aldıklarını söylemek mümkün değildir (Özsoy,1999).

Okul öncesinde çocuğa verilen sanat eğitimi, çocuğa temel manada sanat eğitimi kazandırmak amaçlıdır. Elbette buradaki amaç çocuğa bir meslek kazandırmak değildir. Bu süreç, çocukların oyunlarla başlayıp daha sonrasında sanatsal araç gereçleri tanıyarak ve onlarla denemeler yapmaya başlayarak belirgin etkinliklere dönüşmesiyle devam eder. Bu konuda sanat eğitiminin sabit bir tanımı yapılamamakla birlikte aşağıda birkaç tanımını vermekte fayda vardır.

Görsel sanatlar; resim, heykel, grafik sanatlar, mimarlık, endüstri tasarımları, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğraf, moda tasarımı, bilgisayar, bilgisayar

sanatı gibi oldukça geniş bir alanı kapsar. Bu dalların tümüyle ilgili olarak, okul öncesinden yüksek öğrenime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara görsel sanatlar eğitimi ya da yalnız sanat eğitimi demek yeterli olacaktır. Bir başka tanıma göre, sanat eğitimi; bireyin, görsel, işitsel ve diğer duyularına bağlı yargılama ve yaratma yetilerini geliştirmek, onların ilgi alanlarını kendilerine tanıtarak bu alanlarda mutluluk sağlayacak düzeyde uğraşı olanaklarını göstermektir (Kırışoğlu,2002; Erinç, 1995).

Sanat eğitimi; çocuk eğitiminin hedeflerine ulaşması için bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları kazandırmasında etkin rol oynar (Etike,1995 s.32).

Sanatın amacı meydana gelen ürünlerin dış görünüşünü tanımlamak değil, onların içeriğindeki anlamı ortaya çıkarmaktır. Sanatın olduğu yerde girişimcilik ve bağımsızlık duyguları bulunmaktadır. Sanatın hedefi basmakalıp olanı devam ettirmek değil onları bozmaktır. Sanat eğitimi, duyu ve zevk eğitimine, güzel biçimlere duyarlık kazanmaya ve her türlü anlatım biçiminde estetik yaşantılar edinmeye yöneliktir. Sanat, sadece meslek edinmek için özel yeteneği olanlara yönelik olmayıp, okul öncesinden başlayarak yaşam boyunca çeşitli aşama ve basamaklarda sürdürülecek eğitsel süreç olarak görülmelidir (Ulutaş, Ersoy, 2004; Akt. Aral,1999).

Sanat eğitimi, Okul öncesi çağda çocuğun zihinsel-duygusal-sosyal gelişimi için onu destekleyici ve uyarıcı-eğitici bir çevre son derece önemlidir. Yetersiz çevre koşullarında büyüyen çocukların psiko-sosyal gelişimleri doğal potansiyellerinin elverdiği düzeye çıkamaz. Bu çocuklar ilkokul çağına geldiklerinde yaşitlarından geri kalmışlardır. Böyle yetersiz bir gelişme düzeyinde okula başlayan çocukların okul başarısı da düşük olur ve erken yaşlardaki önemli kayıpları daha sonra telafi etmek zorlaşır. Bu da, birey düzeyinde önemli kayıplara ek olarak eğitimde yetersizliklere ve daha genel olarak insan gücü kaybına yol açar. Bu nedenle özellikle yetersiz çevrede büyüyen çocuk sayısının çok olduğu Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde okul öncesi eğitimin erken uyarıcı ve telafi edici işlevi büyük önem taşımaktadır (Esaspehlivan, 2006; Kağıtçıbaşı, 1991).

Günümüzde okul öncesi eğitim kurumlarında sistemli veya sistemsiz bir şekilde sanat eğitimi çalışmaları yürütülmektedir. Hangi yaşta olursa olsun çocukların büyük bir çoğunluğu sanat eğitiminden büyük bir zevk almaktadır. Dışarıdan bakıldığında çocukların ellerini, elbiselerini ve etrafı kirletmelerine neden olmakta birlikte sanat eğitimi, onları hem eğlendiren hem de eğlendirirken birçok yararlar sağlayan etkinliklerin başında gelmektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004 s.1).

Türkiye’de okul öncesi eğitime yönelik bir plastik sanatlar eğitimi bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın da bu konuda ortaya koyduğu bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak anaokulu programlarında “etkinlik” adı altında söz edilmektedir. Bu etkinliklerin asıl amacı da, çoğu zaman ünite konularına yardım ya da çocukların boş zamanlarını değerlendirmektir. Anaokulları için hazırlanan öğretim programlarında “estetik ve yaratıcılığın gelişimi” adı altında şu hedefler yer almaktadır;

- Bir birey olarak kendine ait ilgi ve yeteneklerinin farkına varabilme
- Büyük ve küçük kaslarını kullanarak özgün bir ürün meydana getirme
- Çevresindeki güzelliklerin farkına varabilme
- Düzeyine uygun, dile duyarlı bir ürün oluşturabilme
- Sonuçlandırılması gereken etkinliği bitirme konusunda sebat gösterebilme (Yağcı, 2001 s.63).

Hedeflerde görüldüğü gibi, sanat eğitimi bağlamında yapılan etkinliklerde;

- Çocukların kendilerini tanıyarak yeteneklerinin ortaya çıkarılması,
- Çocukların gelişmelerine uygun ürünleri ortaya koymaları için teşvik edilmesi,
- Çevresindeki güzelliklere estetik yönden yaklaşması,
- İfade gücü olabilen ürünleri oluşturabilmesi ve bütün bu uygulamaları

başarabilmesi için sabırlı olmayı öğrenmesi hedef davranışlar olarak ifade edilmiştir.

Etkili bir sanat eğitimi programı kadar belki ondan daha da önemli olan programı uygulayacak olan öğretmenin yetiştirilmesidir.

Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında sanata ilişkin dersler ya sınıf öğretmeni ya da çok az okulda olsa bile bir sanat eğitimcisi tarafından verilmektedir. Çocuğu çok yönlü tanımamıza olanak hazırlayan resimlerden beklediğimiz verimi alabilmemiz için, resim dersini verecek öğretmenin çocukların yaşantıları ve davranışları, duygu ve duyularının etkileşimi, bir bireyin nasıl ve hangi aşamalardan geçerek olgunlaştığı, çevrenin değişik ve çeşitli yönlerinden nasıl etkilendiği konusunda tam bilgi sahibi olması gereklidir. Çocuğun hangi ölçütleri kullanmaya hazır olduğunu bilmek ise, özellikle sanat eğitimi etkinliği yönünden kaçınılmazdır. Bunun için de sözgelimi çocuğun resim çalışmalarındaki evreleri bilmesi, eğiticinin işe gecikerek ya da çok erken başlayıp bunun getireceği güçlüklerle karşılaşmasını önleyecektir (San, 1979; İlhan, 1995: 59). Bu durum bize okul öncesi eğitimin ne kadar önemli ve gerekli olduğunu göstermektedir. Fakat okul öncesinde verilen sanat eğitimi yeteri boyutlarda değildir. Bunun nedeni belki de okul öncesi eğitim lisans programlarından kaynaklanabilir. Lisans programına bir göz atacak olursak, sanat eğitimi ile ilgili sadece üçüncü yılın birinci ve ikinci dönemlerinde haftada üç saat “Görsel Sanatlar Eğitimi” ve dördüncü yılın birinci döneminde haftada dört saat “Çocukta Yaratıcılık ve Çocuk Etkinlikleri” dersleri yer almaktadır (www.yok.gov.tr, 2007). Programda sadece üç saatlik resim öğretimi dersi olması okul öncesi çocuk eğitiminde önemli yeri olan sanat eğitiminin yeteri kadar verilmesinde güçlükler doğuracaktır.

Okul öncesi dönemde sanat eğitimi uygun şekilde hazırlandığında çocukların yaratıcılıklarını geliştiren büyük bir potansiyel olmaktadır. Duyularını dille, müzikle ve programdaki diğer etkinliklerle ifade edemeyen çocuklar, sanat etkinlikleri ile kendilerini ifade etme imkanı bulmakta ve rahatlamakta, kendilerine özgü yeni ürünler oluşturarak doyuma ulaşmaktadırlar. Ayrıca çocukların sanat ürünleri onların

duyguları ve düşünceleri hakkında eğitimcilerle bilgiler verebilmektedir. Erken yıllarda çocukların neler düşündükleri, resimlerine bakılarak anlaşılabilir. Ancak, resimler hakkında yapılan sohbetlerde bunu anlamamız mümkün olmaktadır. Çocukların sanat eğitimi sırasında makas, tutkal, boya ve fırçaları kullanması el-göz koordinasyonlarının gelişmesini, kavramlar ve problemler hakkında düşüncelerini sağlamaktadır (Edwards ve Nabors,1993; Eliason ve Jenkins,1994; Akt. Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Okul öncesi plastik sanatlar eğitimi verilirken, çocuğa resmetme, yaratma, imgeleme gücü ile kendine özgü bir dünya kurma içgüdüsünün gelişmesi için koşullandırılmalı ve sınırsız bir özgürlük tanınmalıdır. Bizim ön yargılarımızla kavradığımız dünya yanında, onun dünyası oldukça sade ve sevimlidir. Anaokulu döneminde yapılan serbest çalışmalar, bireyin ileriye dönük sanat eğitiminde başarısını olumlu yönde etkiler. Bu yüzden sanata eğitimi bu çağda, daha anaokulunda çocuğa kazandırılmalıdır (Erbay, 1997). Bu devrede resim-iş yönünden yapılması gereken en önemli çalışma çocuklara çizgi, renk, biçim ve üç boyutlu çalışmalarla ritmik bir ahenk ve bütünlük kazandırmak olmalıdır (Tos, 2001: 141).

Okul öncesi dönemde sanat eğitiminin birçok amacı bulunmaktadır. Bundan en önemlisi çocukların kendilerini ve dünyayı yaratıcı bir şekilde algılama yeteneklerini artırmaktır. Çocuğun sanat ürünü oluşturma süreci kendi hayatına anlam vermenin bir yoludur. Ayrıca çocuklar başkalarının yaptığı veya doğal sanat çalışmalarındaki anlamı da keşfederler. Onlar için sanat zamanla dünyayı algılama ve dünyadaki ilişkiler hakkında düşünme yolu haline gelmektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

2.3. Çocuk ve Yaratıcılık

Teknoloji hızla gelişirken ona ayak uyduracak olan insan aktif, ileriye görebilen, kendini tanıyan ve ifade edilebilen, çevre olanaklarını ve teknolojiyi en iyi şekilde kullanabilen yaratıcı yapıya sahip özelliklerle yetiştirilmelidir.

Yaratıcı bireyleri yetiştirmede eğitim programları çok önemlidir. Teknolojide olan değişimler doğal olarak eğitim programlarındaki değişimi de beraberinde getirmektedir. Çağdaş eğitim; okulöncesi dönemden başlayarak çocuğun düşüncelerini merak etme, gözlem, buluş yeteneklerini geliştirme amacını taşır. Geleneksel eğitim sistemi ise çocukta yaratıcılığı körelterek ezbercilik, verilenlerin aynen uygulanması, deney yoksunluğu gibi öğretim yöntemleriyle gelişmeye çok açık olan yaratıcılığı engellemektedir (Ömeroğlu ve Turla, 2001).

Yaratıcılığın tanımlarına göz attığımızda, uzun yıllardan bu yana çalışmalarını sürdüren araştırmacıların görüş birliğine vardığı ortak bir tanım bulunmamaktadır. Bu nedenle yaratıcılık karmaşık bir süreç ve birleşimin bir sonucudur.

Sylvan, yaratıcılığı “hiç kimsenin görmediklerini görmek, hiç kimsenin duymadıklarını duymak, hiç kimsenin düşünmediklerini düşünmek ve hiç kimsenin cesaret edemediklerini yapmak demektir” şeklinde tanımlamıştır. Wallach ve Kogan yaratıcılığı, “çok sayıda çağrışım üretebilmek, bu üretimde özgür olabilmek, (kalıplardan uzak olma) ancak bunu yaparken de özden ayrılmamak ya da sapmamak” olarak tanımlar. Torrance yaratıcılığı, boşlukları rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip, bunlar hakkında düşünme ve varsayımlar kurmak, bunları sınamak, sonuçları karşılaştırmak ve bu varsayımları değiştirip yeniden sınamak olarak tanımlarken, Bartlett, ana yoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma, şeklinde tanımlamıştır. Yaratıcılık bir süreç olarak ele alındığında ise, kişiler arası ya da içsel süreçlerin orijinal, yüksek kaliteli ve anlam ifade eden ürünlere dönüşmesi olarak tanımlayabiliriz (Üstündağ, 2002; Dilmaç, 2002; Jersild, 1979; Oğuzkan vd., 1999).

Erken yaşlardan itibaren başlayarak sanat eğitimi alan birey, yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü geliştirip estetik bir düzeye ulaşabileceği gibi, iyiyi doğruyu, güzeli seçme becerisi de kazanacaktır. Küçük yaştaki çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye en uygun alan sanatsal alanlardır. Resim eğitimi çocuğun çevresini daha iyi algılayıp

değerlendirmesini sağlar. Yalnızca bakmayı değil görmeyi, duymayı, işitmeyi öğreterek yaratıcılık için ilk aşamayı sağlar (Dilmaç, 2002).

Ömeroğlu ve Turla' ya (2001) göre, yaratıcılık eğitimi almak çocukların;

- Karşılıklarına çıkan fırsatlardan yararlanmalarını,
- Karşılaştıkları güçlükleri yenmek için yeni çözüm yolları bulmalarını,
- Her şeyi merak ederek soru sormalarını ve tahminlerde bulunmalarını,
- Araştırma ve deney yapma eğilimlerini arttırmalarını,
- Hayal güçlerini geliştirmelerini,
- Yeni ve değişik buluşlar ortaya koymalarını,
- Bir konu üzerinde ilgi ve dikkatlerini uzun süre tutabilmelerini,
- Ayrıntılara dikkat ederek yanlış ve eksiklerini hissedebilmelerini,
- Yeni oyunlar keşfetmelerini,
- Çevrelerini biçim ve mekan ilişkisiyle görebilmelerini,
- Kendilerine güvenen, kendilerini geliştirip gerçekleştirebilen ve bağımsız olabilen kişilikler geliştirebilmelerini,
- Kendilerini dış dünyaya, birlikte yaşadıkları ve tüm insanlara açık tutabilmelerini,
- Kendilerini yalnız bugün için değil, yarın için de hazırlayabilmelerini,
- Dengeli ve coşkulu, akıllı ve duyarlı kişiler olabilmelerini,
- Duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade edebilmelerini,
- Yeni yaşantıları denemeye cesaretle katılmalarını,
- Ayrıntılara dikkat ederek, yanlış ve eksiklikleri kolayca fark edebilmelerini sağlar.

Çocuklar yaratıcılıklarını, en güzel şekilde sanat aktivitelerinde ortaya koyarlar. Çünkü onlar ne bir bilim adamı, ne de bir teknik elaman gibi yaratıcı süreçleri içersinde bir buluş peşinde değillerdir. Onlar, yetişkinlerin sahip olduğu fiziksel yeterliliğe ve ekonomik özgürlüğe de sahip değildir. Üstelik beslenmek,

giyinmek ve barınmak için büyüklerin yardımına da gereksinim duyarlar. Çocuklar, sanat aktivitelerini gerçekleştirirken hem gerilimlerinden kurtulur hem de yaratma arzularını tatmin ederler. Böylece duygu ve düşüncelerini yeteneklerine en uygun bir araçla gerçekleştirmiş ve belki de evrensel ritme bilmeyerek de olsa katkıda bulunarak, onunla kendisi arasında empati kurmuş olurlar (Bostancı, 2006).

Yaratıcı çocuklar:

- a) Karşılarına çıkan fırsatlardan yararlanmasını bilirler.
- b) Karşılaştıkları güçlükleri yenmek için yeni çözüm yollar bulurlar.
- c) Her şeyi merak ederler, soru sorarlar, tahminlerde bulunurlar.
- d) Araştırma ve deney yapmaya eğilimleri fazladır.
- e) Hayal güçleri fazladır.
- f) Yeni ve değişik buluşlar ortaya atarlar.
- g) Bir konu üzerinde ilgi ve dikkatlerini uzun süre tutarlar.
- h) Ayrıntılara dikkat ederler, yanlış ve eksiklerini hissederler.
- i) Oyuna düşkündürler, yeni oyunlar bulurlar (Bostancı, 2006).

Kırıçoğlu'na (2002) göre yaratıcılık, yetenek ve zeka gibi yöneldiği alanlar ve yoğunluk bakımından kişiden kişiye değişir. Bu, kalıtım, kültür ortamı, eğitim ve öğretim gibi pek çok etkene bağlıdır. Her insan az ya da çok olanak bulduğu yaratıcı davranış sergileyebilir.

Yukarıdaki görüşte yer alan “olanak” sözcüğü çok önemlidir. Okul öncesi dönemde eğitim alma imkanı bulan ve bulmayan iki çocuğu ele aldığımızda, her ikisinde de kendini ifade etme duygusu ile yaratıcı davranış özellikleri gözlenebilir. Ancak, çocuklardan eğitim alma olanağı bulan, yaratıcı özelliklerini geliştirirken, diğerinin yaratıcılığı daha sönük kalacaktır.

Sanatın ve sanat eğitiminin temel ilkesi “yaratma” dır. Yaratıcılığın geliştirilmesi tüm sanat etkinliklerinin temel çıkış noktasıdır. Yaratıcılık günümüz toplumlarının en çok değer verdikleri insanca bir özellik olmanın yanı sıra, “toplumlar arası yarışta sonucu belirleyecek en önemli zihinsel öge” olarak da somutlaşmıştır (Etike,1993).

2.3.1. Yaratıcılığı Geliştiren Faktörler

“Yaratıcılık” yeteneği ve niteliği eğitim kriterleri ile geliştirilen okul öncesindeki bir öğrencinin kazanacağı özgür tavrın bireyin ileriki yaşamında da çok önemli izler bırakacağı söylenebilir. Kuşkusuz bu izlerin başında bireye özgür ve bağımsız düşünerek, özgün sanatsal bakış açısını kazandırmak gerekmektedir. Gerçekten de genelde yaşam boyu eğitimin, özelde ise yaşam boyu sanat eğitiminin ilk ve en önemli basamağı okul öncesi dönemdir (Alakuş, 2003 s.4).

Okul öncesi eğitim kurumları çocuğun gelişim düzeyini yükseltmek için uygun bir ortamdır. Bu ortamlardan yararlanarak yaratıcılığın ortaya çıkarılması, var olan bu yetilerin olumlu şekilde kullanılması ve geliştirilmesi için gerekli eğitim programları hazırlanmalıdır. Okul öncesi çağda yaratıcılığın gelişmesinde dramatizasyonun, öykü anlatmanın; resim, plastik eşya ve heykel yapmanın, müziğin ve benzer etkinliklerin büyük önemi vardır (Argun, 2004 s.37).

Yaratıcılığın geliştirilebilir bir özellik olduğu ve kişiliğin temellerinin çocuklukta atıldığı düşünülerek en erken dönemlerden başlanarak çocuklarda yaratıcılığın geliştirilmesi için çaba harcanmalıdır. Anne-baba ve eğitimciler, çocuklardaki yaratıcılık potansiyelinin farkına varmalı ve onların bu özelliklerini geliştirici imkanlar sunmalıdırlar. Yaratıcılığın her çocukta farklı alan ve şekillerde ortaya çıkacağını göz önüne alarak, onların kendi özellikleri doğrultusunda yaratıcılıklarını desteklemelidirler (Yazar, 2007).

Özsoy’a (2003) göre, insanda var olan dört zihinsel yetenek yaratıcılığı geliştirmektedir. Bunlardan akıcılık, açık uçlu bir soruya karşılık olarak sözlü, yazılı veya görsel olarak birçok düşünce ya da tasarım üretmek için çaba harcamayı;

Esneklik, herhangi bir sorunla ilgili farklı yaklaşımlara çözümler üretebilmeyi; Özgünlük, her türlü düşünce ve eylemde kendine özgü olmayı; Ayrıntılandırma ise ortaya atılan herhangi bir düşünceyi ayrıntılı olarak ortaya koyabilmeyi içermektedir.

Sungur'a (1997) göre, çocukta yaratıcılığı geliştiren faktörler şu şekilde özetlenmiştir.

- Çocuklarda hafıza ve gözlem eğitimi ile görsel algılamının geliştirilmesini sağlamak.
- Üretken olmak, deneyime girmesini teşvik etmek.
- Yeni farklı, özgün formlar yakalamak, anlatmak ve yorumlar yapmak.
- İmgelerin gelişmesi ve çoğalmasını sağlamak.
- Sanat eseri ile karşılaşmak, incelemek, eleştiri ve yorum yapmak.
- Duygu ve düşüncelerini sözlü ya da resimsel öğelerle ifade edebilmede hızlı, kararlı ve cesur olmalarını sağlamak.
- Sanat çevresi yaratmak, sanatsal sohbetlerle fikir alışverişine girmek.
- Sanatçı ile tanışmak, bire bir temas kurmak.
- Konuları tanıdık, anlaşıldık anlardan seçmek.
- Sanat tarihi bilgisi edinmek.

Yaratıcılıkta öğretmenin rolüne baktığımızda, sınıfta otoriter bir ortam oluşturmak yerine öğrencilerin daha fazla öğrendiği, hayal kurabildiği ortamlar hazırlayabilir. Her çocuk, doğuştan bir yaratıcılık gücüyle dünyaya gelir. Eğer hayal kurması engellenir, reel dünyaya çok sık yönlendirilirse ve sürekli başarılı olması istenirse bu varolan potansiyeli oluşmadan çürür. Öğretmene düşen; yönetme ve müdahale etme değil, yönlendirme, organize etme, yaratıcılığı ortaya çıkaracak davranış biçim ve tarzı olmalıdır (Alkış, 2006).

Yaratıcılığı geliştiren öğretmen özelliklerini Ömeroğlu ve Turla (2001), şu şekilde ifade etmişlerdir:

- *Değişikliğe ve yeniliklere açık olmalı, kendini yenileyebilmeli,*

- *Sabırlı ve çocukları tanımaya yönelik olmalı,*
- *Çocukla konuşmalarında olumlu ifadeler kullanmalı, onun en iyi yapabileceği tanıdığı konulara öncelik vermeli, çocukta başarı duygusunu destekleyici ve yeni konuları öğrenme isteğini arttırıcı ödüllendirmelerde bulunmalı,*
- *Olumlu model olmalı,*
- *Arkadaşlarının yaptıklarıyla kıyaslamalar yapmamalı ve demokratik davranmalı.*
- *Çocuklara soru sorma fırsatı vererek onların sorulara birlikte çok yönlü cevaplar aramalarını sağlamalı, yeni ve orijinal çözümleri daima olumlu karşılamalı, çocukları tek tip çözüm üretmek yerine daima olası çözümler bulabilmeleri yönünde desteklemeli,*
- *Yaratıcılık ve karar verme becerisinin geliştirilmesi açısından etkinliklerin çocuklar tarafından başlatılmasını sağlamalı,*
- *Değişik materyalleri uygun bir biçimde sunmalı, yeni mekan ve materyali çocuklara özellikleri, kullanılış şekilleri ile tanıtmalı,*
- *Kullanılan araç-gereçlerin toplanması, bakımı ve kullanıldıktan sonra kaldırılması gerektiğini ve kullanılan malzemelerin paylaşılmasını öğretmeli,*
- *İyi bir gözlemci olabilmeleri için deneyleri ve gezileri günlük programında sık sık kullanmalı,*
- *Oyun, müzik ve drama etkinlikleriyle öğrenmeyi eğlenceli ve daha kalıcı hâle getirmeli,*
- *Yaratıcılık için uzun süreye ihtiyaç vardır, bu nedenle öğretmen etkinlikler için yeterli süre vermeli, etkinlikler süresince kesinti yapmamalıdır.*

2.3.2. Yaratıcılığı Engelleyen Faktörler

Yaratıcılığı geliştiren koşullar olduğu gibi, yaratıcılığı engelleyen ortamlar da vardır. Toplumsal biçimlere ve durumlara uyma zorunluluğu, belli kalıplara uyma,

bunların dışına çıkamama, rahatına düşkünlük, içsel özgürlükten yoksun olma, dış ilişkilerde güvenli olmama, yanlış yapmaktan yenilgiye düşmekten ve alay edilmekten korkma, belli bir otoriteye bağımlı olma, aşırı mükemmelci olma, akıl ve mantıktan yana bir eğitimden geçmiş olma; hangi konu ya da alan üzerinde çalışıyorsa, o alan ve konu hakkında yeterli bilgilerden yoksun olma, yaratıcılığı engelleyen etkenlerdir (San, 1985).

Edward ve Springate (1995)'in, Rein ve Rein(2000)'in ve Singer ve Singer(1998)'in görüşleri çerçevesinde yaratıcılığın gelişmesini engelleyen nedenler aşağıda açıklanmıştır (Akt: Yazar, 2007: 31,32).

1. Yaratıcılığını ifade etmesi için çocuğa yeterli zaman vermemek. Yaratıcılığın zaman baskısına tahammülü yoktur. Araştırmak ve elinden gelenin en iyisini yapmak için çocukların acele etmeyecekleri, yeterli zamana ihtiyaçları vardır.

2. Yaratıcılık için çocuğa uygun ortamı hazırlamamak. Uyarıcılardan yoksun, kısır, sıkıcı, kasvetli bir ortam, yaratıcılığın gelişmesi için uygun bir ortam değildir. Yaratıcılık için uygun ortam, doğal olarak ışıklandırılmış, uyumlu renklerle boyanmış, rahatlatıcı, çocuğun boyuna ve boyutlarına göre eşyaların bulunduğu, çocuğun kendisinin ve diğer çocukların çalışmalarının bulunduğu bir ortamdır.

3. Yaratıcılık için uygun malzemeleri çocuğa sağlamamak. Çocuğun yaratıcılığını ortaya koyabilmesi için gerekli kaynak malzemeler ortamda hazır olmalıdır. Bu malzemeler arasında, her türden kağıt, yazı ve çizme araçları, yapım ve kolaj malzemeleri (örneğin, düğmeler, taşlar, deniz kabukları, tohumlar...), heykel yapma malzemeleri (plastik hamur, kil ve traş kremi gibi) bulunmalıdır.

4. Çalışma ortamının ikliminin uygun olmaması. Çocuğun çalışma ortamındaki atmosfer, yetişkinin (öğretmen, anne-baba); cesaretlendirme ve hataları kabul etme, risk alma, keşifte bulunma ve kendine özgünlüğe verdiği önemi yansıtmalıdır. Yetişkin, çalışma ortamında belirli orandaki karışıklığa, gürültüye ve özgürlüğe göz yummalıdır.

5. Yaratıcılık için uygun fırsatlara olanak sağlanmaması. Öğretmen (ya da anne baba) bu karşılaşma ve karşılaştırma “maceraları” için çocuğa fırsat sağlamalıdır. Yaratıcılık süreci bir macera gibi algılanabilmelidir. Çünkü yaratıcılık, bir “macera” gibi heyecan verebiliyorsa, çocuk için (yetişkin için de) yaşamaya değerlidir ve sonuçlar da o denli yeni ve zengindir. O halde yetişkin, çocuğa yaratıcılık macerası için fırsatlar sunabilmelidir. Örneğin; tarihi yerlere ve kırlara geziler düzenlenebilir; ilginç bir insan, bitki ya da hayvan sınıfa getirilebilir.

6. Duyguların yaşanmasının engellenmesi. Yaratıcılıkla ilişkili görülen, duygusal duyarlılığın gelişmesi için, öğretmen çocukların duygularını bastırmak yerine onları olduğu gibi kabul etmelidir. Ayrıca öğretmenin kendi duygularını ifade edebilmesi, çocuklara model olma yoluyla, duyguların yaşanabileceğinin bilgisini vermek anlamına gelir.

7. Kendini ortaya koyan çocuğun desteklenmemesi. Kendine güveni yeterince geliştirmemiş olduğundan, küçük çocuk, kendini soru, düşünce ve önerileriyle ortaya koymaktan çekinebilir. Çocuğun söz alıp konuşması, soru yöneltmesi, eserini göstermek istemesi durumlarında, yeterince doğru ilgiyi, desteği görmesi yaratıcılığın gelişmesi için önemlidir.

8. Bilinmeyen korkusuna karşı çocuğu yalnız bırakmak. Çocuk için bu dünya bilinmezlerle doludur ve bilinmeyen korkutur. Bilinmeyen korkusuna karşı desteklenmezse, çocuk alışılmış yolları ve hali hazırda olanları tercih edebilir. Bu ise onu yaratıcılık macerasından alıkoyabilir.

9. Düzene ve belirliliğe aşırı bağlılık göstermek. Çocuktaki yaratıcı gücün açığa çıkması için düzensizliği ve belirsizliği bir oranda hoş görebilmek gerekir. Düzene aşırı bağlılık yaratıcılığı engeller.

10. Çocuğa başarılı olma ve istenen sonuçları elde etme konusunda baskı yapılması (Argun, 2004, s.70),

11. Aşırı mükemmeliyetçi yetiştirilmesi (Sungur, 1997).

12. Değişik fikirler öne süren bir öğrencinin aptalca ve saçma sapan davranmakla suçlanması (Argun, 2004, s.72).

13. Öğrencilerin yaptıkları sanatsal çalışmalara not ile değer biçilmesi ve yaşlıları ile kıyaslanmaları (Stokrocki ve Kırıçoğlu, 1996 s.15).

Yukarda sunulan düşünce, tutum ve ön yargılar yaratıcılığı engellemektedir. Bunların dışında çocuklarda yaratıcılığı engelleyen en önemli etmenlerden biri aşırı otoriter bir eğitim sistemidir. Ayrıca, kalabalık sınıf ortamı, esnek olmayan öğretmenler, öğrencilere söz hakkı tanınmaması, yaratıcı yeteneklerin gelişimini engellemektedir (Argun, 2004: 72).

BÖLÜM 3

RESİM VE ÇOCUK

3.1. Çocuk ve Resim İlişkisi

Resim ve çocuk birbirini tanımlayan sürekli değişen ve gelişen dinamik bir olgudur, iletişimin en etkili ve önemli unsurlarıdır. Genel sanat eğitimi içinde hiçbir sanat, resim kadar insanın kendini tanımlamasında, kanıtlamasında doğadaki varlıkların algılamasında ve betimlemesinde etkili olmamıştır. Çocuğun kişisel ve sosyal gereksinimleri bazı sanatsal sembollerini kavramalarıyla yakından ilgilidir. Çocuğun dünyasında çizim ve boyama işlemleri sonucunda oluşan lekeler, belli belirsiz çizgi ve şekiller, iletişimin ve kabul görmeyen belirtileridir. Çocukların oluşturdukları bu sanatsal etkinlikler önceden planlanmayan yeni veya aniden oluşan tanımlamalardır (Artut,2004).

Çocuklar ellerine kalem alarak kağıt yüzeyinde ilk karalama deneyimlerini yaşarlarken, başlangıçta herhangi bir şeyi anlatma ve sembolize etme kaygıları yoktur. Sadece kalem ile kâğıt arasındaki ilişki sonucunda kalemin kâğıt üzerine bıraktığı izleri keşfetmenin heyecanını yaşayarak merakla kalemin ucunu izlerler. Ortaya çıkan karalamalarının kendi üzerinde bıraktığı gizemli etkiden hoşlandıkları için tekrar tekrar denemek isterler (Bostancı, 2006).

San'a (1977) göre, çocuk bu aşamalarda yalnız kağıt üzerinde değil her bulduğu uygun şeyle, her şeyin üzerine çizer. Aslında çocuk çizmek üzere işe başlamaz, kendisine sorulduğunda ne yaptığını bilmez bile. Elindeki çizimden çizgiler çıktığını keşfetmesi, onu eliyle gittikçe çizgilerle birlikte uzaması ona büyük zevk verir.

Yapılan her davranış, çizilen her çizgi, motor faaliyet, çocuğun varoluşunun bir ifadesidir. Resim çalışmaları çocuğun zihinsel ve ruhsal gelişimini de etkiler.

Çocuğun yaptığı resimlerle onun iç dünyasına ulaşılabilir. Resimlerle yine çocuğun kişilik yapısı anlaşılabilir. Çevresinde neler yaşadığının izleri görülebilir.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru birçok ülkede çocuk resimlerinin biriktirilerek onları betimleme ve sınıflandırma çabaları gözlenmiştir. Bu yıllarda o güne dek belki olayın sadece psikolojik boyutu ile ilgilenen düşünürler, artık bir de sanat psikolojisi açısından değerlendirmelerle sanatsal boyutu da algılamaya başlarlar. Çocuk resimlerinde sanatsal bir değer ve ilgi bulmuş olan ilk yazarlardan birinin İtalyan Corrado Ricci olduğunu söyleyen San (2003: 93), çocuk resimlerinin bu boyutuna şöyle dikkat çekmektedir: “Çocuk dünyasına ilgi giderek artmış, çocuk resimlerinin kimi zaman ulaştığı sanatsal yüksek nitelik, çocuktaki bu yaratıcı gücün kökenlerinin de araştırılmasına neden olmuştur... Öğretmen hiçbir biçimde çocuktaki dehayı ve gelişmeyi rahatsız etmemeli, yalnızca onun gelişim aşamalarını izleyerek bu evrelere uygun koşulları arayıp onları gerçekleştirmelidir. Ebeveynlere gelince, onlar da” ...çocuklarının birçok temel davranış ve olumlu özelliği kazanmasında, gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkarmada birinci derecede sorumlu kişilerdir.” (Alakuş, 2003; Artut, 2002)

Çocuk resimlerine yaklaşımda dikkate alınması istenen bu tavırlar, çocuğun sanatsal dünyasındaki yetenekleri daha sağlıklı bir biçimde ortaya çıkaracağına dayanmaktadır. Bu durum çocuğun çok yönlü bir gelişim içerisinde olmasıyla örtüşebilmektedir. Kırıçoğlu (2002 s.36), çocuk resimlerine ruhbilimsel ve gelişimsel, incelemelerde şu önemli görüşlere yer verdiği görülmektedir:

- Çocuk resimleri çocuğun nesnel dünya ile kurduğu ilişkinin ve o çerçeveyi değiştirme yolundaki yaratıcı eylemin bir göstergesidir.
- Bu resimleri organizmanın doğal gereği sayan yaklaşımda çocuk büyürken çizgilerinin de gelişeceği varsayılır.
- Çocuğun çizgileri onun tüm yaşantılarının bir göstergesidir.
- Çocuk resimleri düzenleyici, bütünleyici bir özelliğe sahiptir.

- Resim yapmak için duygusal, algısal, ussal boyutlarda işlem yapan çocuğun resim çalışmaları ussal gelişmeye fırsat oluşturur.
- 10 yaşına kadar çocuk resimleri bu yaş çocukların zeka düzeylerini belirlemede bir ölçüttür.

3.2. Çocuk Resimlerinde Gelişim Basamakları

Resimsel gelişme, bedensel ve zihinsel gelişmede olduğu gibi aşama aşama ilerler. Bu gelişim aşamaları bedensel ve zihinsel gelişim aşamalarının sağladığı olanaklar çerçevesinde ve yönlendirmeler ile basitten karmaşıklığa, tümelden tikele, genelden özele, ayrıntıya, kolaydan zora doğru organik bir şekilde oluşur. Çocuklar bu aşamalardan bir bir geçerler. Fakat geçişler bazı çocuklar için hızlı bazıları için yavaş olabilir. Ayrıca geçişler her zaman doğum yaşına ve zeka yaşına tam karşılık gelmeyebilir. Böylece çizimsel yaş (düzey) olarak adlandırılacak bir durum ortaya çıkar. Yetişkinler sabırsız davranarak, çocuğun üst aşamalarda gerçekleştirecek olduğu bir sonucu önceden beklememeli ve çocuğu zorlamamalıdır. Çünkü zorlanırsa, "başaramıyorum" duygusuna kapılarak cesareti, şevki kırılacak ve çocuk farkında olmadan yaratıcılığını geri plana iterek kopyaya, öykünmeye gidecektir (Yörükoğlu, 1997: 27).

Zaman zaman duran ama daha sonra yerini bir sonraki düzeye bırakan bu sanat gelişimini belirtmek ve anlatmak oldukça güçtür. Yalnız sanatın sürekli gelişen bir süreç olduğunu belirlemek yerinde olur. Her çocuğun bir sanat evresinden diğerine aynı zamanda ulaşması söz konusu değildir. Ancak yine de çocukların hemen hemen hepsi – üstün ve geri zekalı çocukların dışında – gelişimin diğer yüzlerinde olduğu gibi sanatın gelişimi açısından da aynı yaşlarda aynı evrelerden geçerler (Yavuzer, 1998: 31).

Yapılan literatür taramalarında görülmüştür ki; hemen her araştırmacı birbirine benzeyen sınıflandırmalar yapmıştır. Saptamalarda dikkat çeken en önemli özelliklerden birisi, tüm gelişim aşamalarının başlangıcının "karalama" ile olmasıdır. Dönemleri ayırmada kullanılan diğer adlandırmalar ve yaş grupları, küçük

farklılıklarla da olsa benzerlikler göstermektedir. Bu da bize göstermektedir ki tüm çocuklar aynı resimsel gelişim aşamalarından geçmektedirler. Ancak, araştırmacıların hemen hepsinin birleştiği bir nokta vardır: Bu sınıflamalar birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılamazlar ve birbirlerine geçişler yaparak girift bir biçimde devam ederler. Çünkü dönemleri ayırmada kullanılan bir saptama (özellik), farklı yaşlardaki çocuklarda çok az da olsa görülebilmektedir.

Çocukların sanatsal gelişimi, onların bedensel, duygusal, sosyal ve düşünsel gelişimleriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Lowenfeld'e göre çocukların gelişim özellikleri dikkate alındığında, onların sanatsal gelişim evreleri, buldukları yaşlardaki durumlarına göre beşe ayrılır (Artut, 2002 s.209).

- Karalama Dönemi (2 – 4 Yaş)
- Şema Öncesi Dönem (4 – 7 Yaş)
- Şematik Dönem (7 – 9 Yaş)
- Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9 – 12 Yaş)
- Görünürde Doğalcılık Dönemi (12 – 14 Yaş)

Araştırma konusunun kapsamı bakımından bu gelişim dönemlerinden sadece Şema Öncesi Dönem ile Şematik Dönem özellikleri ele alınacaktır.

3.2.1. Şema Öncesi Dönem (4 – 7 Yaş)

"Şema", taslak anlamına gelen Latince bir kelimedir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre; "Bir aletin, bir aracın veya bir biçimin ana çizgilerini gösteren çizim" demektir. Şema ya da simge, gerçekte birbirinden ayrı anlamlar içermez. "Şema" Lowenfeld'in bulduğu bir tanımdır. Şemalar, soyut ve kavramsal olmayıp daha çok zihnin kendine özgü kavramlarıdır. Çocukların şemaları, gördüğü, tanıdığı nesnelerin bir benzerinin, gereçler yardımıyla yaratılmasıdır (San, 1977; Kırıçoğlu 2002).

Bu dönemde çocuk, çevresiyle bilişsel düzlemde iletişim kurmaya başlamıştır. Canlandırmak istediği nesne ya da kavramla ilişki kurma kaygısı duymaya başlar (Gürtuna, 2004: 55). Çocuk dış dünya ile kurduğu ilişkisini zenginleştirmeye koyulur. Vücut hareketlerinin ittiği düz çizgi karalamaları insan kolu, bacak ve gövdesi, yuvarlak çizgiler ise baş veya yüz olmaktadır. Biçimi bilinçle ortaya koyabilme olanağına kavuşan çocuk böylelikle değişik bir resim anlatımına girmiş olmaktadır. Bunu elde etmek için sürekli biçim simgeleri bulmaya çalışarak, bir gün çizmiş olduğu adam resmini ertesi gün değişik olarak yapmaktadır (Kehnemuyi, 1995). Çocuk, görsel dili kullanırken çok çeşitli yorumlamalar yapar. Bunlardan hiçbiri deneyimle gerçekleşmemiş ya da reddedilmemiştir. Dolayısıyla bu resimlerin değerlendirilmesinde kişinin kendi gözlem ve deneyimleri ışığında çocuğun fikirlerinin çeşitliliğini düşünerek hareket etmesi gerekir (Lark - Horovitz, 1973).

Genellikle 4 yaşından itibaren öğrenme ve konuşabilme yetisine paralel olarak tanımlanabilecek nitelikte çizimler gerçekleştirirler. Ancak, kesin olarak bunların ne olduğu konusunda net bir düşünceye sahip olmak oldukça zordur. Başlangıç konusu insan figürü olarak nitelendirilen şekiller dikkati çeker. Bu şekillerde; büyükçe yuvarlak bir baş, iki iri veya nokta şeklinde gözler, ağız ifade eden yatay eğri bir çizgi ve kafadan çıkan kol ve bacaklar tipik özelliklerdir (Artut, 2002).

5 – 6 yaşlarında ise çocuğun en sevdiği konu insan figürüdür. 5 yaş çocuklarının çoğunluğu bir kafa ve bir gövde çizerler. Kafada gözler, bir burun ve bir ağız olur, kollar ve bacaklar ise artık gövdeden çıkmaya başlar. Burt'e göre bu yaşta insan figürü oldukça doğru olarak çizilir, ancak bu taslak biçiminde simgesel bir semadır (Yavuzer, 1998; Yavuzer, 1995). Bu yaş döneminde mekan kavramının da oluşmaya başladığı görülür. Çocuk daha önce çizdiği nesne ya da figürü bir zemine oturtamazken, çevresinde gördüğü her şeyin havada uçmadığını, bir yere bastığını algılamasıyla mekânı keşfeder (Abacı, 2004).

Yer çizgisi olgusu gelişmeyen çocuklarda amaç kâğıdı doldurmak olduğundan birbirini örten obje ya da figürlere rastlanmaz. Her şey yukarıdan aşağıya doğru veya tersine uçuyormuş gibi görünmektedir (üst yapıda toplama özelliği). Önden arkaya doğru bir planlama anlama amacı güdülmez Mekan düşüncesi gelişmediğinden eşyalar yüzeysel olarak yana yatık olup görünmeyen tarafları gösterilir. (Örneğin bir masanın dört ayağının yüzeyde yatık gösterilmesi gibi). Saydamlık ve düzleme özelliği en çok bu yaşlarda görülür.(Bostancı, 2006: 70; Artut, 2002).

Çocuk 4 – 5 yaşlarına kadar renkleri bağımsız olarak kullanır. Önceden yeğlenen parlak ve açık renkler çocuğu zamanla bol renk kullanımına götürecektir. İlk renk kullanımında üç ana renkle; kırmızı, mavi ve sarı ile yetinen çocuk, 5 yaşında siyah, beyaz, turuncu ve yeşil renkleri de kullanmayı ister. Hangi renkten hoşlanıyorsa onu kullanır, nesnenin rengi önemli değildir (Gürtuna, 2004). Bu açıdan boyama işlemi onlar için son derece zevklidir. Genellikle yukardan aşağı, soldan sağa geniş fırça/boya darbeleri şeklinde boyamayı gerçekleştirirler. Şekiller kağıt üzerinde yüzer gibi olup genellikle çizgi ile sınırlanan nesnelerin içi doldurulur (Artut, 2002: 216).

Yapılan araştırmalarda çocuklar ruh hallerine göre renk kullanımı sergilemektedir. Örneğin, mutlu resimlerde genelde sarı renk, üzüntülü resimlerde genelde kahverengi renk daha ağırlıktadır (Özcan, 2008).

Bu dönemde çocuklar diledikleri renkleri kullandıkları için onlara göre gözler kırmızı ya da yeşil, ağız mavi, ay mor gene ağaçlar mavi, yıldızlar yeşil ya da kırmızı olabilir. Bu konuda onları eleştirmek ve bir öneride bulunmak kesinlikle yanlıştır. Bu durum onun özgür ifadesini engelleyebilir. Ancak çocuğa iyi olanaklar sağlamak, onun rengi, renkler arasındaki uyumu, renk ile obje arasındaki bağıntıyı keşfetmesi sağlanabilir (İlhan, 1994). Ayrıca bu dönemde çocuklar yakın çevrelerin etkileri altında kaldıklarından önceden ezberlenmiş yaratıcılık açısından sakıncalı bazı şablon çizimleri benimseyebilirler. Örneğin “62” rakamından tavşan resmi “M”

harfinden kuş veya uçları birbirine değecek şekilde oluşturulan iki üçgenden (papyon şeklinde) kelebek resmi gibi (Artut, 2002).

3.2.2. Şematik Dönem (7 – 9 Yaş)

Küçük çocuklar pek çok denemeden sonra, insan ve çevresi hakkında belli bir görüşe sahip olur. Bu görüş resmine belirli şemalar şeklinde yansır. Her ne kadar, gerçek bir objenin herhangi bir şekilde çizimi, şema ya da sembol olarak nitelendirilse de, biz burada çocuğun ulaştığı, sürekli tekrarladığı ve hiç kimsenin bu görüşü değiştirmesi için etkileyemediği ‘şemadan’ bahsetmekteyiz (Yavuzer, 1998). Çocuk büyüdükçe görsel açıdan daha gerçekçi olmaya başlar. Çocuk, çevresini, dünyayı biraz daha iyi anlayarak bilgisini geliştirir, duygusal ve sosyal ilişkilerine bağlı olarak gördüğü şeylere anlam yüklemeye başlar. Sanat da çocuğun bilgisini geliştirerek zihinsel açıdan gelişmesine katkıda bulunur (Mütevellioglu, 2004).

Şematik dönem, çeşitli sanatsal etkinliklerle kazanılan bir gerçeğin kesin bir tanımıdır. Bu dönemde çocuk artık toplumun bir üyesi olduğunun farkındalığını yaşar. Çevresiyle, dış dünyasıyla ilişkisinin zenginleştiği bir dönemin başlangıcıdır (Artut, 2002).

Kehnemuyi, (1995: 25) ‘e göre bu dönemde çocuğu resim yapmaya iten güç kendi kendine oluşmuş şeylerden ortaya çıkmaz. Rastlantıya bağlı hiçbir başarı onu sevindirmez; onda elde etmiş olduğu bir buluşun tekrarı ile, ustalığa erişme isteği bulunur. Bu yüzden çocuk resim yapma coşkusunu sürekli bir biçimde sürdürebilir.

Somut işlem evresi olarak da adlandırılan bu dönemde çocuk çevresiyle somut ilişkilerden elde ettiği imgeleri usunda birleştirerek eski imgelerle yenileri arasında bağlaşım kurarak yeni bir şema oluşturur. Artık resimlerinde görülen şemalar tanıdık, bildik şeylerdir. Bu şemalar daha çok görsel ipuçları içerir. Bundan sonra çocuk sürekli gerçeği arar (Kırışoğlu, 2002).

Yaklaşık 7 yaşlarında başlayan ve şekil kavramının gerçekleştiği bu dönemdeki bazı çocukların şemaları oldukça zengin bir kavramken, bazılarınıniki de zayıf birer sembol olabilir (Yavuzer, 1998: 55). Bu durum sembollerin tanımlanmasında, algılanmasında çocuklar arasındaki farklılıklardan kaynaklanabilir. Çocuk, sembolleri kendi deneyimlerinde kuvvetle en çok etkilendiği obje tarafından belirler. Bu objeler çiçekler, hayvanlar, çeşitli eşya ve insanlar olabilir. Fakat ortaya çıkan semboller çoğunlukla bir insan figürünü tanımlamaktadır (Hurwitz, 2001).

Çocuk yaklaşık 7 yaşlarında insan figürü çizimlerinde belirli, bilinen bazı sembolleri kullanmaya başlar ve beden parçalarını kendi aktif bilgisine dayanarak betimler. Resimlerinde sadece baş, gövde, kollar ve bacaklar olmamalı; gözler, burun, ağız gibi organlarda bulunmalıdır. Hatta bu yaşta gözlerin burundan, burnunda ağızdan farklı olması, boyun ve saçların çizilmesi beklenir (Yavuzer, 1998).

8 yaş ve üzerindeki çocuklar kendilerine özgü bir bakış açısına sahip olduklarından çizimlerinde, nesnelere arasındaki ilişkiyi ve derinliği vermeye dikkat ederler. Bu dönemde mekân ile ilgili değişikliklerde önemli göstergelerdir. Şema öncesi dönemdeki bir biri ile ilgisi olmayan nesnelere yan yana getirilmesi durumu bu dönemde aşılmıştır artık; insan, okul, araba, ağaç vb. şemalar anlamsal bir bütünlük içersinde sunulur. Çocuğun çevrenin bir parçası olduğunun farkına varması, resimlerinde “yer çizgisi-mekân çizgisi” denilen sembolün kullanılmasıyla başlar. Mekân şeması ile çocuk bulunduğu alanı betimlemeye çalışır. Kâğıdın alt tarafında yer çizgisi bulunur ve figürler buna göre yerleştirilir. Bu durum çocuğun kendisi ile çevresi arasındaki ilişkiyi anladığının belirtisi olarak kabul edilir. Genellikle kâğıdın üst kısmı da “gök çizgisi” ne de rastlanır. Çocuk bu iki çizgi arasına, resimde kullanmak istediği bütün öğeleri yerleştirir (Gürtuna, 2004).

Okul öncesi çocuklarında yer ve gök çizgilerinin kullanılmaya başlaması, kavram ve form arasındaki ilişkinin çocukta erken oluşmasının göstergesi olarak nitelendirilebiliriz.

Bu dönemde renk olgusu, ilkokula başladığında imgelerle düşünmekten uzaklaşıp gerçeğe yönelmeye başladığından nesnelere gerçek renklerine sadık kalmaya özen gösterir. Resimlerinde kullandığı renkler günlük yaşantısında gördüğü, olması gerektiğini bildiği nesne ve figürlere ait gerçek renklerdir. Örneğin şematik dönem çocuğu bir insanın yüzünü hiç yeşil yapmaz. Her zaman ten rengini kullanır. Ancak sevdikleri ve coşkularını ifade edebilecekleri renkleri de kullanmaktan kaçınmazlar (Abacı, 2005).

Şematik dönemde çocuk sürekli gerçeği arar. Çocuk görür, düşünür ve çizmeye çalışır. Önceleri, kendi çizimi söz konusu olduğunda, bu görünüm kendisini pek rahatsız etmez. İlk yıllardaki coşkusu bir süre sürdürür. Ancak, daha sonra giderek resimlerinde kimi çizimler kendisini, çevresini hoşnut etmemeye başlar. Dil yavaş yavaş şemaların yerini almaya başlar. Resim yapmak eskiden baş unsur olarak görülürken artık yaşamında daha az yer tutmaya başlar. Eğer çocuk yazıyla kendini resimden daha iyi ifade ettiğine inanır ve çevresi de bunu desteklerse, gereksinimi kalmadığı düşüncesi ile resmi bırakabilir. Bu dönemde anne baba ve öğretmene düşen görev, çocuğu bu zevkli uğraşın cazibesine inandırmaktır. Resmin yazı dilini aşan duyarlı bir anlatım olduğunu ve resimleriyle kendini, duygularını, kaygılarını, sevinçlerini ve beklentilerini ne kadar gerçekçi bir biçimde anlatabileceği konusunda çocuk bilgilendirmeye gereksinim duyar (Kırıçoğlu, 2002: 89; Gürtuna, 2004: 68).

Artut, (2002: 222-223)'ye göre doğal gelişim süreci içinde şematik dönem grubuna giren çocukların resimlerinin ortak özellikleri aşağıdaki şekliyle belirlenmiştir:

- Dekoratif süsleme ve renk kullanımı etkindir, özel durumların dışında genelde canlı renkler tercih edilir.
- Teknoloji ve analize ilginin arttığı görülür.
- Çizim ve boyamada önemli parçaların abartılarak gösterilmesi, önemsizlerin ise yok edilmesi fark edilir.

- Resimde planlama – kompozisyon duygusu belirgindir. Gizli perspektif etkileri görülür.
- Mekân kavramı gelişmiştir. Figürler tasarlanan mekânlarla özdeşleşmiştir.
- Resmi yatay olarak ikiye bölen “ yer çizgisi” çoğunlukla görülen önemli bir ortak özelliktir.
- Resimlerinde bazı yazı ve simgeler görülür. Örneğin: Çizgi film kahramanlarının isimleri veya yön işaretleri gibi.
- İnsan figürleri profil veya cepheden gösterilir. Şemalar geometrik şekillere benzer (gövde dikdörtgen, baş daire, etek üçgen gibi). En önemli figüratif konuların başında; yakın çevresi, kendisi, ailesi ve arkadaşları gelir.
- Figürde cinsiyet ayrılığından kaynaklanan ayrıntılar belirgindir. (kirpikler, dudak boyları, kırmızı yanaklar, yüzük, kolye, sigara ve şapka gibi.)

3.3. Çocuk Resimlerinin Özellikleri

Çocuk resimleri incelendiğinde birçok yönleri ile ortak özellikler göstermektedir. Her çocuğun anlatımı kendine özgü olmasına karşın, 12 yaşına dek neredeyse bütün çocuklarda aynı anlatım özellikleri görülür. Bu özellikler çocukların; zihinsel, bedensel gelişimleri, sosyolojik konumları ve işlenen konuların özellikleri anlamında doğal olarak bazı değişkenler gösterebilmektedir (Artut, 2002; Gürtuna, 2004).

Çocukların tamamen kendilerine ait olan bu özelliklerini aşağıdaki başlıklar altında inceleyebiliriz (Yavuzer, 1998; Gürtuna, 2004; Artut, 2002; Türkdöğ, 1984).

3.3.1. Çocuk Resimlerinde Realizm: Yapılan incelemeler çocuk resimlerinde realist eğilimin egemen olduğunu göstermektedir. Köpeği tasmaıyla,

atı koşarken, ördeği yüzerken, yaprağı düşerken çizmeyi yeğleyen çocuk realite detaylarına titiz bir şekilde bağlı olduğunu dile getirmektedir (Yavuzer, 1998).

3.3.2. Çocuk Resimlerinde Tekrar ve Simetri: Çocuk resminin özelliklerine bakıldığında şekillerin renklere oranla daha önemli olduğu dikkati çeker. Bir resmi meydana getiren şekillendirmeler eşyayı en basit biçimde şematize etmeyi amaçlamaktadır.

Simetriye çocuk resimlerinde sık rastlanmaktadır. Çocuk güneşi, çiçeği, elleri resmederken simetri ilkelerine uymaya özen gösterir. Çocuk, biçimlerinin ayrıntılarını düzenli biçimde karşılıklı tekrarlama isteği duyar. Bir çiçek resminde yapraklar veya ağaçlar karşılıklı düzenli olarak tekrarlanır (Yavuzer, 1998).

3.3.3. Çocuk Resminde Orantı: Çocuk resminde orantıyı iki ayrı durumda ele alabiliriz. Bunlardan ilki iki nesneyi oluşturan elemanlar arasındaki büyüklük orantıdır. Çocuk, bu farklı elemanların büyüklükleri hakkında yapısal bilgiye sahiptir ve bu bilgisini oldukça doğru bir şekilde kağıda aktarabilir. İkinci durumda ele alınan, farklı nesnelere arasındaki orantıdır. Çocuk resimlerinde mesafe ile değişen orantıların kağıda yansıtılması ender görülür. Genelde çocuk çizdiği resimlerde arka planda görülen şekilleri küçültmeyi düşünmez (Göktaş vd. 1999).

Resimlerinde kendisini ilgilendiren, düşündüren, duygulandıran, arzulandıran kısacası önem taşıyan faktörler daima öncelik taşır. Örneğin kendini heyecanlandıran bir kahraman, resim kağıdının tam ortasında yer alır, ve son derece görkemli, canlı bir şekilde çizilerek boyanır. Resminde çizilmesi zorunlu fakat istemediği, hoşlanmadığı bir figür ise resim kağıdının köşesinde belli belirsiz, silik, gösterişsiz, küçük olarak ifade edilir. Bu çizimler sorunlu aile bireylerinin resimlerinin çizilmesinde netlik kazanabilmektedir (Artut, 2002).

3.3.4. Çocuk Resminde Espri: Espirili çizgilerle resme oyun karakteri vermek, çocuk resimlerinin özellikleri arasındadır. Bu yüzden çocuk, çiçeğe, güneşe bir insan yüzü yapar; evin bacasını çeşitli figürlerle süsler. Çocuğun mizah

duygusundan doğan bazı şekilleri becerikli bir şekilde basitleştirme eğiliminde olduğu görülür (Yavuzer, 1998).

3.3.5. Kurallara Uygun Resim: Hochberg (1978) ‘kurallara uygun biçim’ deneyimini bir nesnenin karakteristik özelliklerini en iyi sergileyen görünüş olarak tanımlamıştır. Freeman (1980) ‘kurallara uygun resim’ deneyimini bir nesneyi kolayca tanımamızı sağlayan genel amaçlı resimler anlamında kullanmıştır. Örneğin bir evin ya da insanın ‘kurallara uygun resmi’ genellikle önden; bir araba ya da balığın ise yandan görünüşüdür. Bir nesnenin ‘kurallara uygun görünüşü’, onun için en iyi yapısal bilgiyi taşıyan görünüşdür (Yavuzer, 1998).

3.3.6. Çocuk Resminde Simgesellik: Küçük çocukların yaptığı ilk resimler sundukları konuları tanımlamaktan çok, bunlara işaret eden geleneksel simgeler olarak işlev görürler. Bu ilk resimler, anlatmak istedikleri şeylerin yapıları veya görünüşleri hakkında çok az bilgi taşırlar. Örneğin, küçük çocukların ilk köpek resimleri çoğunlukla insan resminin grafik formülünün çok az değişmiş uyarlamalarıdır (Yavuzer, 1998).

3.3.7. Çocuk Resminde Tip: Yavuzer, (1998)’e göre, çocukların çalışmalarından yola çıkılarak oluşturulan estetik algılanma tiplerine bakacak olursak:

- Görücü Tip
- Yapıcı Tip
- Karışık Tip
- Endüstriyel Tip
- Görsel Tip
- Dokunsal Tip

Görücü tip, bütünsel bir bakış açısına sahiptirler. Konuları bütünüyle görüp, lekeci bir anlayışla yorumlarlar. Çizimlerinde figürlerin konturlarını önceden belirlerler. Örneğin: bir insanın kol, bacak ve gövdeleri bir bütün içinde ayrıntısız

çizilir, vücudu oluşturan diğer parçaları (telden yapılan figürler gibi) kontur şeklinde gösterilir. Bu çocuklar özellikle iki boyutlu renkli çalışmalarda başarılıdır.

Yapıcı tip, figürleri – nesnelere parçalar halinde düşünerek ayrı ayrı tamamlayarak bir bütün elde ederler. Örneğin, bir insan figürü çiziminde önce baş, gözde sonra kol ve bacakları birleştirerek figürü oluştururlar. Diğer konuların çizim ve boyama işleminde de aynı tavır ve anlayış görülür. Özellikle üç boyutlu çalışmalarda daha yaratıcı ve başarılıdır.

Karışık tip, grubuna giren çocuklar, yukarıda belirlenen her iki özelliği de gösterirler. Daha çok lekeci, üç boyutlu, biçimsel – figüratif çalışmalarda başarılı olurlar. Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de bulunan çocukların büyük bir kısmı (%90 civarı) bu gruba girmektedir (Çellek, 2005).

Endüstriyel tip, doğayı bir mimarın gördüğü şekilde düşünür. Çalışmalarında rasyonel bir atmosfer vardır. Cetvel ve pergel kullanırlar. Ancak, Resim derslerinde çocuklara cetvel, pergel kullanılmamalıdır. Resim ve İş derslerini bir Temel Sanat Eğitimi anlayışı içerisinde bir tek ders olarak düşündüğümüz takdirde çeşitli tipleri bünyesinde toplayan bir sınıfta estetik bir eğitim sağlayabiliriz. Ancak bireysel ayrıcalıklara hitap ederek bu gerçekleşmeyi sağlamalıyız (Çellek, 2005).

Görsel tip, algılarıyla yaşantılarını birleştiren tiplerdir. Nesnelere çevreleriyle ilişki içinde bütünsel olarak ele alırlar (İnan, 2006: 40).

Dokunsal tip, bu tip çocuklar çizimlerinde gerçekliği öznelendirme eğilimindedirler (Karayağmurlar, 2004: 26).

3.3.8. Çocuk Resminde Saydamlık: Bu özellik belirli yaş gruplarında sıkça rastlanır. (5 – 7) Resimlerinde kompozisyon onlar için önemli bir unsurdur. Mekan kavramının karmaşık olduğu durumlarda ortaya çıkan bu özellikte alıştığı şekillerle yetinmemektedir. En belirgin özellikler arasında; denizin dibindeki balıkların

gösterilmesi, bir evin dıştan çizilmesine rağmen evin içindeki eşyaların ayrıntılı bir biçimde gösterilmesi yer almaktadır (Artut, 2002).

3.3.9. Çocuk Resminde Düzleme: 5 ve 7 yaş grupları içinde sıkça görülen bu özellikte çocuk, resmini yaptığı yüzey üzerine uydurmaya çalışmaktadır. Nesneyi görüldüğü gibi değil, görülmesi gerektiği biçimde algılanıp, çizme çabası söz konusudur. Yani düz bir yüzeye resimlerde düz olarak yapılır mantığı söz konusudur. Örneğin, Bir masanın üstten bakış açısı ile çizilip, dört ayağının da yan taraflardan gösterilerek çizilmesi gibi (Artut, 2002).

3.3.10. Çocuk Resminde Tamamlama: Aynı yaş grupları içinde çocuklar, doğaya dıştan değil, içten merkezden bakar ve görmeye çalışırlar. Çocuklarca tüm olaylar kendileri içindir. Yani çocuklar doğal olarak her olayı kendi iç görüşleri açısından değerlendirip yorumlama çabası güderler. Doğa hakkında resimlerini oluştururken gördüklerinden çok izlenimlerini, eşyalarla ilgili bilgilerini anımsayarak bunları tümüyle resimlerine ilave etme eğilimleri vardır. Örneğin, insan, hayvan ve ağaç vb. varlıkların resimlerinde gördüklerinden çok, onunla ilgili bildikleri her şeyi resme eklerler. Bir ağaç resminde yer altındaki kökleri de çizmeleri gibi (Türkdoğan, 1984).

3.4. Okul Öncesi Dönem Sanatsal Etkinliklerin İlköğretim Dönemi İle Karşılaştırılması

Okul öncesi dönemde tüm sanatsal etkinlikler diğer bilişsel temel alanlara göre son derece özel bir durumdur. Çocuğun genel gelişiminde önemli, belirgin bir faktör olarak karşımıza çıkar. Bu durum bir ölçüde ilköğretim dönemine kadar etkisini sürdürür.

Çocuklar etkinlik süreci içinde çevrelerini tanır, öğrenme ve etkileşim içinde bilgilenme deneyim ve davranışlar geliştirirler. Bu durum özellikle sanat eğitimi açısından üzerinde önemle durulmaya değer bir nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır (Artut, 2002).

Artut, (2002)'ye göre okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerinin sanatsal etkinliklerinin doğal olarak anlam ve amaçları bakımından bazı farklılıkları vardır. Bunlar şu şekildedir:

- Okul öncesi çocuğun resimleri daha spontane, daha özgürdür. Çizimlerinde önceden kararlaştırılmış şekiller görülmez. Şekiller daha özgür, yalın, canlı ve semboller şeklindedir. Renk kullanımında daha canlı ve coşkuludur.
- İlköğretimde önemli bir yönlendirme söz konusudur, amaçlılık vardır. Çizimlerde kararsızlığın yanı sıra önceden belirlenen, ezberlenen figürler görülür.
- Okul öncesinde çizgiler özellik bakımından büyük, eğik dairesel çizgiler ve leke şeklinde geniş planlı boyamalar etkili olup, cinsiyet ayrımı görünmeksizin hemen hemen hepsi birbirine benzer.
- Okul öncesinde estetik kaygılar bulunmadığı için resim çalışmalarında kendilerine olan güven sonsuzdur bu bakıma daha özgürdürler.
- İlköğretimde cinsiyet ayrımından kaynaklanan belirgin farklılıklar görülür. İlköğretimde estetik kaygılar ön plana çıktığı için yaptıkları çalışmanın beğenilmesi düşüncesi ile bir tedirginlik ve kararsızlık dikkati çeker bu duruma okul öncesi resimlerinde rastlanmaz.
- Okul öncesinde duyguları ifade ederken çizgiler yeterli iken, ilköğretimde dil, anlatımda çizginin önüne geçer (Kırıçoğlu, 2002: 91).

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın temelini nitel araştırma yöntemi teşkil etmektedir. Bu bağlamda uygulama çalışması yapılmış, uygulama neticesinde kısır kalan verileri daha kapsamlı elde edebilmek için görüşme yapılarak araştırma daha sağlıklı hale getirilmiştir. Araştırmada iki farklı değişken arasındaki farklar esas olduğu için bu farkları incelemek adına istatistiksel analizler yapılmış ve ortaya çıkan tablolar yorumlanmıştır. Bu nedenle de nicel araştırma yöntemi de kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemi, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

4.1. Veri Toplama Yöntemleri

Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin resim uygulamalarındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla, Görsel Sanatlar Dersinde veri toplama aracı olarak öğrenci resimleri kullanılmıştır. Verilerin daha sağlıklı sonuçlar ortaya koyabilmesi için gerekli görülen öğrencilerle görüşme yapılmıştır.

Araştırma verileri Konya ili, merkez ilçelerinde üç ilköğretim okulunda yer alan okul öncesi eğitim almış ve okul öncesi eğitimi almamış öğrencilerin resim çalışmaları üzerinden elde edilmiştir.

Araştırmada uygulama çalışmaları, gerekli makamlardan izinlerin alınmasıyla yürütülmüştür. Okulların idarecileri ve sınıf öğretmenleri ile görüşülmüş gerekli bilgiler verilmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin eşit sayıda ve aynı sosyo-ekonomik gruplarda olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırma sonunda elde edilen öğrenci resimleri okul öncesi eğitim alan ve almayan şeklinde karışık sıraya konularak uzman görüşü doğrultusunda değerlendirilmek üzere “Öğrenci Değerlendirme Formu” hazırlanmıştır. Belirlenen üç uzman eğitimcinin öğrenci çalışmalarını değerlendirme aşamasında, bu formdan yararlanılmıştır. Form; “Üründeki estetik öğeler”, “Teknik Beceri”, Özgünlük ve Yaratıcılık”, “Konuya Hakimlik ve Uygunluk” kriterlerinden oluşan 4 başlık altında oluşmaktadır. Her kriter 25 puan olup toplam 100 puandan oluşmaktadır.

Değerlendirmeye her gruptan (Okul Öncesi Eğitim alan ve almayan) 100'er öğrenci olmak üzere toplam 200 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaptığı resimler Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-iş Öğretmenliği Bilim Dalı'nda görev yapan üç öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlar, “Öğrenci Değerlendirme Formu”na 100 üzerinden not vermişlerdir.

Araştırma nicel verilerinin elde edilmesinden sonra, öğrenci değerlendirme formunda yer alan kriter konuları esas alınarak ve görüşme formu soruları ile elde edilen bilgiler neticesinde öğrenci resimleri üzerinde yorumlama ve değerlendirmeler yapılmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2008–2009 eğitim öğretim yılı, Konya İlinde öğrenim gören üç ayrı ilköğretim okulu birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Konya İli, merkez ilçelerinden tesadüfi örneklem yoluyla belirlenen üç ilköğretim okulunda, 2008–2009 eğitim öğretim yılında eğitim gören ilköğretim birinci kademe birinci sınıf toplam 200 öğrenciden oluşmaktadır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Yazılı dökümanlar, öğrencilerden toplanan resimler, öğrenci değerlendirme formu, öğrencilerle yapılan görüşme formu ve kayıtsız gözlem. Veri toplamada yardımcı kaynak olması açısından sınıf öğretmenleri ile de kayıtsız görüşlerine başvurulmuştur.

4.4. Verilerin Toplanması, Çözümlemesi ve Yorumlar

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla İlköğretim birinci sınıf öğrencilerin seviyelerine uygun bir resim konusu verilmiş ve bu konuda çocuklara resim yaptırılmıştır. Öğrencilerin yapmış oldukları resimler araştırmanın nicel yöntemle değerlendirilebilmesi için “Öğrenci Değerlendirme Formu” ile alan uzmanları öğretim üyeleri tarafından puanlanmıştır. Bu puanlamalar sonucunda istatistiksel analizler yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın nitel yöntemle değerlendirilmesi için öğrenci değerlendirme formunda yer alan kriter konuları esas alınarak ve görüşme formu soruları ile elde edilen bilgiler neticesinde her iki grubun resimleri üzerinde genel yorumlamaları yapılmıştır.

Araştırmada, veriler SPSS’16.0 ile analiz edilmiştir. Oluşturulan iki grup (okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan) öğrencilerinin resimlerine uzmanlar tarafından verilen notlar incelenmiştir. İncelemeler sonucunda bu araştırmada okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan grup arasındaki başarı farklılıklarını tespit etmek için “t” testi kullanılmıştır.

BÖLÜM 5

BULGULAR VE YORUM

5.1. Konunun İşlenişi: Derse başlamadan bir gün önce her sınıfta sınıf öğretmenleri ile birlikte bir açıklama yapılmıştır. Bu üç ders saatlik etkinliğin, yüksek lisans tez araştırmasının bir parçası olacağı için biraz farklı olarak işleneceği öğrencilere aktarılmıştır. Etkinlikte sınıf öğretmeni pasif olacak, bunu yerine araştırmacı tarafından etkinlik aktif olarak gerçekleştirilecektir. Ders esnasında fotoğraf çekimi yapılacaktır. Resim uygulaması sonlarına doğru 3.ders saatinde araştırmacı gerekli gördüğü öğrencilerle doğrudan görüşme yapacaktır. Görüşme, önceden hazırlanan sorular doğrultusunda uygulanacak fakat araştırmacı gerekli gördüğü soruları esnek olarak görüşmenin boyutuna göre değiştirebilecektir. Bütün bu etkinlik sürecinde öğrencilerden normal bir ders işliyormuş gibi rahat olmaları istenmiştir.

5.2. Dersin İşlenişi, Gözlem ve Yorumlar

Araştırmanın ilk ders saatinde öğrencilerin güdülenmesi amacıyla sohbet ortamı oluşturularak ve ara ara soru cevap ile konuya bir giriş yapılmaya çalışılmıştır. İlk başlarda mevsimler ile ilgili sorular sorulmuştur. Daha sonra ilkbahar mevsiminden yola çıkılarak bu mevsimde neler yapılacağı sınıfta tartışılmıştır. Öğrencilerin bir kısmı ilkbaharda dışarıda arkadaşları ile oyunlar oynadığını, maç yaptıklarını, gezdiklerini ve piknik yaptıklarını söylemişlerdir. Piknik konusu odaklanıp bu kez de piknikte neler yapılabilir? Piknik alanlarında neler bulunur? Hangi hayvanlar, çiçekler, ağaçlar olabilir? Piknik yaparken neler yeriz? Kimlerle pikniğe gidiyoruz? Piknik yaparken nelere dikkat ederiz? Gibi sorular sınıfta tartışılmış ve beyin jimnastiği yapılmıştır. Öğrencilerin derse katılımı her iki grubunda aynı düzeyde olduğu görülmüştür. Fakat okul öncesi eğitim alan öğrencilerin, almayanlara göre daha aktif olarak söz aldıkları görülmüştür.

Daha sonra araştırmacı tarafından önceden hazırlanan görsel materyaller sınıfta öğrencilere gösterilmiştir. Görsel materyal olarak Data Show'da öğrencilere piknik yapan insanlar ve ilkbahar fotoğrafları gösterilerek öğrencilerin konuyu daha

iyi pekiştirmeleri sağlanmıştır. Data Show'da yer alan fotoğraflarda neler olduğu, insanların neler yaptığı gibi sorular ara ara sorulmuştur. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sorulan sorulara karşılık daha farklı ve ilginç cevaplar verdiği gözlemlenmiştir. Bunun dışında okul öncesi eğitim almayan öğrenciler ise nispeten daha az derse katılmışlar ve bazıları sorulan sorulara cevap vermeye çekinmişlerdir.

İkinci ders saatinde öğrencilere kağıtları dağıtılmış ve her öğrenci kendi sevdiği boyalarla konuya uygun olarak resimlerini yapmaları istenmiştir. Herkes kendi kağıdına kendi gitmiş olduğu bir piknik gezisini resmetmiştir.

Uygulama süresince araştırmacı kayıtsız gözlemlerle sınıf içerisinde bir takım bulgular elde etmiştir. Bunları kısaca özetlersek:

Resim kağıtları araştırmacı tarafından dağıtılır dağıtılmaz çocuklar büyük bir sevinçle resimlerini yapmaya başladılar. İçlerinden bir kaçı resim yapmada isteksiz davranmıştır. Yapılan gözlem neticesinde okul öncesi eğitim alan çocukların daha yaratıcı çizimler yaptıkları gözlemlenmiştir. Boyalarda canlı renkleri tercih ettikleri dikkat çekmektedir. En çok kullandıkları renkler kırmızı, sarı, mavi, yeşil gibi canlı renklerdir. Kâğıdın tüm yüzeyini doldurmaya gayret etmişlerdir. Figürler daha net ve aktiftir. Cinsiyet ayrımı figürlerde belirgindir. Konu itibari ile bakıldığında mümkün mertebe konu ile ilgili nesnelere (ağaçlar, piknik yapan insanlar, hayvanlar, gökkuşağı, çiçekler vb.) olduğu gözlemlenmiştir. Buna karşın okul öncesi eğitim almayan çocuklar ise aralarında bir kaçı dışında okul öncesi eğitim alanlara nazaran resimlerinde ciddi farklılıkların olduğu görülmüştür. Figürler daha pasiftir ve resim düzleminde gelişigüzel serpilmiştir. Kâğıtta boş alanlar çok fazladır. Figürlerde çöp adam çizimleri yer yer kullanılmıştır. Cinsiyet ayrımına figür çizimlerinde çok dikkat edilmemiştir.

Uygulama sonlarına doğru araştırmacı, etkinliğin başından bu yana sınıf içerisinde gözlem neticesinde tespit ettiği toplam 25 öğrenci ile görüşme yapmıştır. Bir sohbet ortamı oluşturularak çocuğu sıkmadan görüşme soruları uygulanmıştır. Burada ki amaç, öğrencinin resmini incelerken sadece somut verilere bağlı

kalmamaktır. Çünkü öğrencinin; iç dünyası, kişisel zevkleri, çevresi hakkındaki bilgisi ve görüşleri, ailesi ile ilgili durumu, okul öncesi eğitiminde elde ettiği kazanımlar ve yapmış olduğu resim çalışmasını kendi ifadesi ile yorumlaması gibi unsurların da son derece önemli olduğu göz ardı edilmemiştir.

5.3. Tablo-1: Araştırma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Okul Öncesi Eğitim Alan	Okul Öncesi Eğitim Almayan	Toplam
Erkek	41	53	94
Kız	59	47	106
Toplam	100	100	200

Tablo 1’de okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir. 3 ders saati süren çalışmada; okul öncesi eğitim alan öğrenci grubunda 41 erkek, 59 kız toplam 100 öğrenci bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim almayan öğrenci grubunda ise; 53 erkek, 47 kız toplam 100 kişi bulunmaktadır.

Bu araştırmaya toplam 94 erkek, 106 kız öğrenci katılmış olup; araştırmada toplam 200 öğrenci yer almıştır.

5.4. Tablo-2: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Üründeki Estetik Öğeler Puanlarının İncelenmesi

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Okul Öncesi Eğitim Alan	101	15.74	3.54	198	3.75	.00
Okul Öncesi Eğitim Almayan	99	13.90	3.40			

Tablo 2’de görüldüğü gibi, Okul Öncesi Eğitim alan ve almayan grupların fark puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır ($t= 3.75$, $p< .00$).

Yapılan testlerin sonucuna göre, Okul öncesi eğitim alan ve Okul öncesi eğitim almayan grubundaki öğrenciler arasında üç öğretim üyesinin değerlendirme yaptığı ve bu değerlendirmenin dört farklı ölçütlerinden biri olan “Üründeki Estetik Öğeler” ölçütünden aldıkları puanlar “t” testi ile analiz edilmiş ve $t= 3.75$ ve $p=.00<.05$ ’ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalamaları 15.74, Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması ise 13.90 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Okul Öncesi dönemde verilen sanat eğitiminin öğrenciler üzerinde, üründeki estetik öğeler hususunda öğrencileri olumlu yönde etkilemiş olmasının önemli etken olduğu anlaşılmaktadır.

5.5. Tablo-3: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Teknik Beceri Puanlarının İncelenmesi

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Okul Öncesi Eğitim Alan	101	15.55	3.67	198	4.60	.00
Okul Öncesi Eğitim Almayan	99	13.32	3.15			

Tablo 3’de görüldüğü gibi, Okul Öncesi Eğitim alan ve almayan grupların fark puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır ($t= 4.60$, $p< .00$).

Yapılan testlerin sonucuna göre, Okul öncesi eğitim alan ve Okul öncesi eğitim almayan grubundaki öğrenciler arasında üç öğretim üyesinin değerlendirme yaptığı ve bu değerlendirmenin dört farklı ölçütlerinden biri olan “Teknik Beceri” ölçütünden aldıkları puanlar “t” testi ile analiz edilmiş ve $t= 4.60$ ve $p=.00<.05$ ’ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalamaları 15.55, Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması ise 13.32 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Okul Öncesi dönemde verilen sanat eğitiminin öğrenciler üzerinde, teknik beceri hususunda öğrencileri olumlu yönde etkilemiş olmasının önemli etken olduğu anlaşılmaktadır.

5.6. Tablo-4: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Özgünlük ve Yaratıcılık Puanlarının İncelenmesi

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Okul Öncesi Eğitim Alan	101	16.06	3.79	198	3.59	.00
Okul Öncesi Eğitim Almayan	99	14.19	3.53			

Tablo 4’te görüldüğü gibi, Okul Öncesi Eğitim alan ve almayan grupların fark puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır ($t= 3.59$, $p< .00$).

Yapılan testlerin sonucuna göre, Okul öncesi eğitim alan ve Okul öncesi eğitim almayan grubundaki öğrenciler arasında üç öğretim üyesinin değerlendirme yaptığı ve bu değerlendirmenin dört farklı ölçütlerinden biri olan “Özgünlük ve Yaratıcılık” ölçütünden aldıkları puanlar “t” testi ile analiz edilmiş ve $t= 3.59$ ve $p=.00<.05$ ’ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalamaları 16.06, Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması ise 14.19 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Okul Öncesi dönemde verilen sanat eğitiminin öğrenciler üzerinde, özgünlük ve yaratıcılığı olumlu yönde etkilemiş olmasının önemli etken olduğu anlaşılmaktadır.

5.7. Tablo-5: Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Konuya Hâkim Olma ve Uygulama Yetisi Puanlarının İncelenmesi

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Okul Öncesi Eğitimi Alan	101	16,91	3,95	198	5,83	,00
Okul Öncesi Eğitimi Almayan	99	13,80	3,56			

Tablo 5’te görüldüğü gibi, Okul Öncesi Eğitim alan ve almayan grupların fark puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır ($t= 5.83$, $p< .00$).

Yapılan testlerin sonucuna göre, Okul öncesi eğitim alan ve Okul öncesi eğitim almayan grubundaki öğrenciler arasında üç öğretim üyesinin değerlendirme yaptığı ve bu değerlendirmenin dört farklı ölçütlerinden biri olan “Konuya Hakim Olma ve Uygulama Yetisi” ölçütünden aldıkları puanlar “t” testi ile analiz edilmiş ve $t= 5.38$ ve $p=.00<.05$ ’ten istatistiksel olarak her iki grubun arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin aritmetik ortalamaları 16.91, Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin aritmetik ortalaması ise 13.80 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Okul Öncesi dönemde verilen sanat eğitiminin öğrenciler üzerinde, konuya hakim olma ve uygulama yetisi hususunda olumlu yönde etkilemiş olmasının önemli etken olduğu anlaşılmaktadır.

5.8. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÖĞRENCİLERİN RESİMLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

5.8.1. Üründeki Estetik Öğeler Bağlamında Resimlerin İncelenmesi

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimleri estetik öğeler bağlamında incelendiğinde ilk başta göze çarpan çizgilerin ve renklerin kullanımınıdır. Çizgiler aktif bir şekilde objelerin genel hatlarını belirginleştirmek için kullanılmıştır. Kimi zaman bu çizgi değerleri renkli kalemle işlenmiştir. Örneğin, çimlerin formunu ifade etmede, yol çizgilerini ifade etmede. Çizgiler genel itibari ile sağdan sola ve yukardan aşağı şekilde kullanılmıştır.

Renk kullanımında canlı renkler yoğun olarak ele alınmıştır. En çok kullanılanlar arasında; mavi, kırmızı ve yeşil renkler yer almaktadır. Renkler, genel itibari ile kontur çizgisi ile belirlenmiş objelerin içlerinin boyanması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, bir ev kontur çizgisi ile çizilir ve evin duvarları ve çatısı bu çizginin içleri boyanarak belirginleştirilir. Bunun haricinde rengin kendisi mekanı doldurmak amacıyla veya yer ve gök yüzeyini birbirinden ayırmak amacıyla da geniş yüzeylerde kullanılmıştır. Renkler, objelerin gerçek renklerine sadık kalınarak boyanmıştır. Örneğin, bir ağacın yaprakları daima yeşil, gökyüzü mavi ve güneş sarıdır.

Bu grupta yer alan çocukların resimlerinde kompozisyonun daha dengeli bir biçimde kullanıldığı görülmüştür. Objeler kağıtta gelişi güzel yerleştirilmekten ziyade belirli bir zemin düzlemine oturtulmuştur. Vurgulanmak istenen ana obje veya figür kağıdın merkezine yerleştirilmiştir. Diğer yardımcı objeler ise bu ana objenin etrafına yerleştirilmiştir.

Oran – orantı unsuruna göz attığımızda objelerin gerçek ölçülerine bağlı kalındığı görülmüştür. Örneğin, bir ağaç insandan büyüktür, kedi, köpek gibi hayvanlar ise daima insanlardan küçüktür. Fakat bu unsur her zaman objelerin gerçek ölçülerine bağlı kalınarak anlatılmamıştır. Çocuk için birinci derecede önemli olan

obje veya figürler resmin merkezine yakın veya olduğundan daha abartılı bir şekilde çizilmiştir. Örneğin, çocuk çizmiş olduğu figürü kendine atfederek resminde diğer objelerden daha büyük veya abartılı çizmektedir.

Resimlerde görülen bir diğer unsur çizilen bir objenin tekrar edilmesidir. Okul öncesi eğitim alan çocukların resimlerinde bu unsur başarılı bir şekilde ifade edildiği görülmüştür. Örneğin, çocuk bir ağacı çizerken, aynı ağaçtan bir tane daha yapar ve bunu simetrik olarak çizer. Öte yandan aynı objeyi birim olarak ele alıp bunu resmin geneline dağıtmıştır. Böylelikle resimlerinde bir ritim ve denge sağlanmıştır.

Genel itibari ile okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimlerinde zengin ve canlı renkler kullandıkları, daha dengeli bir kompozisyona sahip oldukları ve estetik öğelerin bütün özelliklerini maksimum düzeyde başarılı bir şekilde ifade ettikleri ortaya çıkmıştır. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde tespit edilen bu özellikler doğrulanmıştır.

Resim - 1

Resim - 2

5.8.2. Teknik Beceri Yönünden Resimlerin İncelenmesi

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimleri teknik beceri bakımından incelendiğinde, genel itibari ile pastel boya ve kuru boya teknikleri kullanmışlardır. Teknik açıdan boyamalar kontur çizgileri ile belirlenmiş / sınırlandırılmış objelerin içlerini boyamak maksatlı olmaktadır. Boyamalar yukardan aşağı ya da çapraz çizgilerle işlenmiştir.

Bunun haricinde yer, gökyüzü ve dağlar gibi geniş mekânları rahatça ve özgürce boşluk bırakmadan boyadıkları görülmüştür. Gök yüzü geniş maviliklerle, yer yüzünü ise kimi zaman konuyla alakalı olarak yeşil renkle, kimi zaman ise kağıdın beyazlığını kullanarak hiç boyamadan bıraktıkları görülmüştür (Resim-3, Resim-4).

Kimi zaman bu boya türlerinden hariç keçe kalemle resimlerini boyadıkları görülmüştür (Resim-1). Keçe kalem kağıtta bıraktığı canlı renkler açısından çocukların sık kullanmak istedikleri bir teknik olmuştur. Fakat silinebilirlik özelliği olmadığı için fazla tercih edilen bir teknik olmayıp, bu tekniği kullanan çocuklar genelde düşüncelerini kararlı bir şekilde ifade eden yaratıcı çocuklardan oluştuğu görülmüştür (Resim-1).

Genel itibari ile okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimlerinde teknik olarak pastel boya ve kuru boya kullandıkları görülmüş olup, daha canlı ifadeler kullanmak için keçe kalem boyalardan da yararlandıkları görülmüştür. Keçe kalem kullanan çocukların düşüncelerinde kararlı ve yaratıcı özellik taşıyan çocuklar oldukları da düşünülmektedir. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde tespit edilen bu özellikler doğrulanmıştır.

Resim – 3

Resim - 4

5.8.3. Özgünlük ve Yaratıcılık Yönünden Resimlerin İncelenmesi

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimleri özgünlük ve yaratıcılık bakımından incelendiğinde, resimlere akıcı ve özgün fikirlerin yansıtıldığı görülmüştür. Resimlerinde verilen konuya farklı açılardan düşünüp yansıtmışlardır. Bu durum, öğrencinin çevresini çok iyi gözlemlediğinin bir kanıtı olabilir. Örneğin, verilen konuda bahar ve piknik resmi çizen çocuk, piknikte belirli bir zaman dilimini zihinde canlandırarak ifade etmektedir. Öğrenci piknikte kendisini ve kardeşini çizmiştir. Kendi top oynarken kardeşi çeşmeye su doldurmaya gitmekte etraftaki çiçekleri sulamaktadır (Resim – 5).

Resimlerde verilen konuya esnek düşünerek yaklaştıkları görülmüştür. Resimlerinde sadece belirli kalıplar kullanmamışlardır. Bu kalıp şekillerin dışında gerçeğe benzer veya duruma en uygun şekilde çizimler meydana getirmişlerdir. Örneğin, sık kullanılan ve yaratıcılığı engelleyen kalıp şekiller içerisinde “M” şeklinde çizilen kuş figürlerinin yerine daha gerçekçi figürler kullanarak, bu bağlamda orijinal düşünebilme yeteneğini de kazanmışlardır.

Bir diğer husus ise bu gruptaki çocukların resimlerinde, objelerin tutarlı bir şekilde ifade edildiğidir. Örneğin, çocuk verilen konuda baharın gelişini ve bahar yağmuru ile yeşeren çimenleri resmederek ve de kuru toprağın çamur haline gelmesiyle toprağın üzerinde çıkan canlıları da tasvir etmiştir (Resim – 6)

Genel olarak okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimlerinde özgünlük ve yaratıcılık bağlamında; özgün, esnek ve orijinal düşünceler ortaya koydukları, duruma farklı açılardan yaklaşabildikleri görülmüştür. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde tespit edilen bu özellikler doğrulanmıştır.

Resim - 5

Resim - 6

5.8.4. Konuya Hâkim Olma ve Uygulama Yetisi Bağlamında Resimlerin İncelenmesi

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimleri incelendiğinde verilen konuya ilişkin uygun ifadeler kullandıkları gözlemlenmiştir. Konu ile alakalı olarak zengin objeler ve figürler kağıdın geneline dengeli bir biçimde çizilmiştir. Ağaçlar, çimler, kuşlar, çiçekler, piknik yapan insanlar resimlerinde somut bir şekilde yer almıştır.

Bu grupta yer alan öğrencilerin resimlerindeki betimleyici unsurların zengin ve çeşitli olduğu görülmüştür. Örneğin, bir ağacın gölgesinde piknik yapan bir aile, yere hazırlanmış sofradaki çeşitli araç gereçler, baharı simgeleyen kuşlar vb. gibi. Yorumlama sürecinde bu gruptaki çocukların çevrelerini çok iyi gözlemledikleri ayrıntılara dikkat ettikleri resimlerinde ve yapılan görüşme sonucunda tespit edilmiştir. Örneğin, piknik alanının yakınındaki bir askeri birliğin olduğunu ifade eden tel örgüler (Resim – 7), iki ağaç arasına gerilmiş hamak (Resim – 8).

Öğrenciler belirtilen uygulama süreci sonunda geneli itibari ile resimlerini başarılı bir şekilde tamamlamışlardır. Bu duruma istekli ve azimli olmalarının da büyük katkısı olmuştur.

Genel olarak okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimlerinde konuya hakim olma ve uygulama yetisi bağlamında; verilen konuya uygun ve zengin objeleri kullandıkları, bunları betimlerken farklı yaratıcı ve dengeli bir şekilde yorumlayarak uygulamaya döktükleri görülmüştür. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde öğrencilerin istekli ve azimli bir şekilde resimlerini yaptıkları, bundan büyük zevk aldıkları ve süreç sonunda başarılı bir şekilde resimlerini bitirdikleri görülmüştür.

Resim – 7

Resim – 8

5.9. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAYAN ÖĞRENCİLERİN RESİMLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

5.9.1. Üründeki Estetik Öğeler Bağlamında Resimlerin İncelenmesi

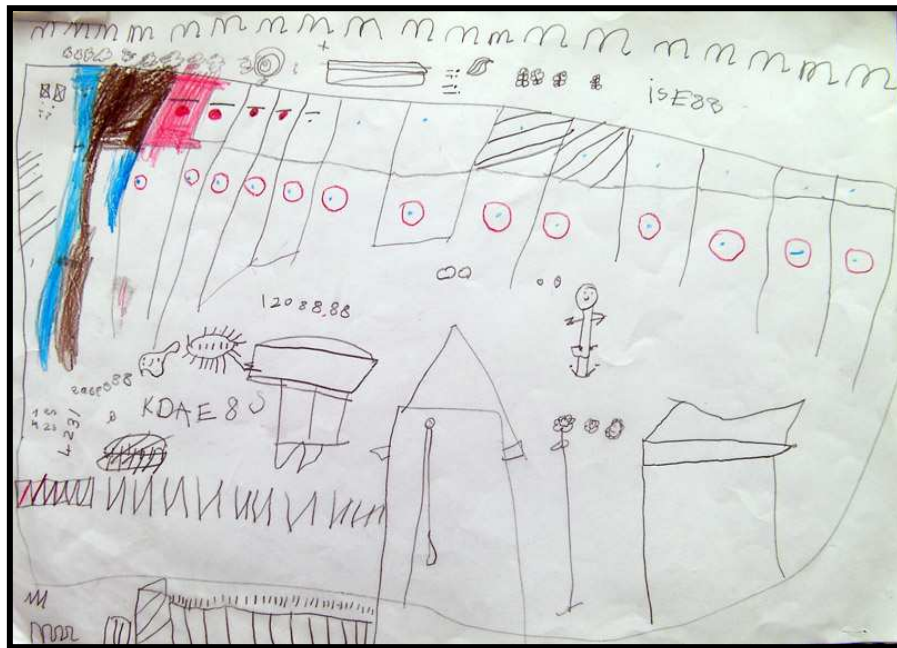
Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin resimleri estetik öğeler bağlamında incelendiğinde, geneli itibari ile çizgilerin karalamalar şeklinde tam olgunlaşmamış olduğu görülmüştür. Çizgiler objelerin dış hatları ile çizilerek sınırlandırılmıştır. Daha çok temel çizimleri andırmaktadır. Örneğin, bir ağaç ile bir çiçek birbirinden ayırt edilememiş veya bir figür genelde çöp adam şeklinde ifade edilmiştir. Kararsız çizgiler ön plandadır. Bu nedenle sık olarak çizgilerin silgi ile silinmiş olduğu görülmüştür.

Renk unsuruna baktığımızda geneli itibari ile kontur çizgileri ile sınırlandırılmış objelerin içlerinin doldurularak boyanması şeklinde görülmektedir. Bunun dışında renk, mekânı doldurmak amaçlı geniş karalamalar şeklinde kullanılmıştır. Canlı renkler kullanılsa da renklerde çeşitlilik görülmemektedir.

Kompozisyon unsuru olarak, dağınık bir kompozisyon içerisinde objelerin ve figürlerin havada uçtuğu görülmektedir. Zemin düzlemine çok az yer verilmiştir. Bu nedenle cisimler gök yüzüne doğru çıkmıştır ve bu durum bir mekân kaygısına neden olmuştur. Kompozisyondaki bu dengesizlik anlatılmak istenen asıl vurgulayıcı unsuru ifade etmeyi de güçleştirmiştir. Oran – orantı unsuruna cisimlerin gerçek boyutlarına bağlı kalınarak dikkat edilmiştir. Fakat her çalışmada da bu durum görülememiştir. Çoğu zaman önemsiz bir obje veya figürün bile çok abartılı bir şekilde çizildiği görülmüştür. Resimlerde boş alanların çok olması objelerin pasif ve az olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum resimlerde belirli bir dengenin olmamasını beraberinde getirmiştir.

Genel olarak okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin resimlerinde üründeki estetik öğeler bağlamında; çizgilerin karalamalar şeklinde olması ve temel şematik çizimlerden öte gidilememesi, belirli bir kompozisyon düzeninin olmaması, dağınık

ve havada uçuşan objelerin yer alması, zemin çizgisinden mahrum bir kağıt düzleminin olması, orantıların çok dikkat edilmeden çizilmesi, obje ve figürlerin yalın ve tekdüze olarak çizilmesi, renklerin çok az miktarda kağıdın yüzeyine uygulanması, biçim ve form unsurlarının eksik olması bakımından başarılı bir ifade ortaya konulamamıştır. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde tespit edilen bu özellikler doğrulanmıştır.

Resim – 1

Resim – 2

5.9.2. Teknik Beceri Bağlamında Resimlerin İncelenmesi

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimleri teknik beceri bağlamında incelendiğinde, pastel ve kuru boya tekniklerinin ağırlıklı kullanıldığı görülmüştür.

Bu grupta yer alan resimlerde renk unsuru çok az kullanıldığı için teknik olarak zayıf bir ifade ortaya konmuştur. Renkler kontur çizgileri ile sınırlandırılmış alanların içlerini boyamak maksadının dışında çok kullanılmamıştır. Geniş yüzeyler gökyüzü ve zemin düzlemi gibi ögeler genellikle kağıdın kendi beyazlığı kullanılarak vurgulanmıştır.

Genel olarak okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin resimlerinde teknik beceri bağlamında; az renk kullanılması ve bu unsurun çok yalın kalması gibi nedenler başarılı bir çalışma ortaya konulamadığının ifadeleri olmuştur. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde tespit edilen bu özellikler doğrulanmıştır.

Resim - 3

Resim - 4

5.9.3. Özgünlük ve Yaratıcılık Bağlamında Resimlerin İncelenmesi

Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin çizdikleri resimler özgünlük ve yaratıcılık bağlamında incelendiğinde, belirli kalıp şekiller ve yalın anlatımın dışında kayda değer bir özellik görülememiştir.

Yaratıcılığı engelleyen kalıp şekillerden “M” şeklinde kuşlar ve “62”den yapılan tavşanlar gibi ifadelerin sık kullanıldığı görülmüştür. Figürlerde cinsiyet ayrımından kaynaklanan ifadelerde sıkıntılarının olduğu tespit edilmiştir. Konuyla alakalı olarak farklı ve tutarlı ifadelere rastlanmamıştır. Bunun haricinde bazı çocuklar konu dışında içinden geldiği gibi çalışmalar ortaya koymuşlardır. Kağıdın genelini boya kalemiyle karalamalar şeklinde, veya iç içe girmiş çeşitli obje ve figürler şeklinde çizimler yapmayı tercih etmişlerdir.

Genel itibari ile okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin resimlerinde özgünlük ve yaratıcılık bağlamında farklı, özgün ve orijinal ifadelere rastlanmamıştır. Bu nedenle başarılı bir çalışma ortaya koyamamışlardır. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde tespit edilen bu özellikler doğrulanmıştır.

Resim - 5

Resim - 6

5.9.4. Konuya Hakim Olma ve Uygulama Yetisi Bağlamında Resimlerin İncelenmesi

Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin resimleri konuya hakim olma ve uygulama yetisi olarak incelendiğinde, konuyla alakalı olarak kısıtlı ifadeler kullanıldığı görülmüştür. Bunlar ise çok basit objelerden ibarettir.

Betimleyici öğeler sadece konuyu ifade etmekten dışarı çıkamamıştır. Çünkü betimleyici öğeler konuyu ifade etmekte güçlük yaratacağından tek başına kullanılması olumlu bir sonuç doğurmayacaktır.

Bir diğer görülen durum ise uygulamada doğan güçlüklerdir. Bu grupta yer alan resimlerde düşüncelerin uygulanmasında sıkıntılarının olduğu ve bunların ifade etmesinde güçlükler yaşandığı görülmüştür. Bu durum üründeki estetik öğelerde, yaratıcılıkta, teknik beceride oluşan sorunların bir bütünü olarak ifade edilebilir. Yapılan gözlem ve görüşmelerde öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sözlü olarak ifade ederlerken sıkılgan olmalarının da buna etken olabileceği düşünülmektedir.

Genel itibari ile okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin resimlerinde, konuya hâkim olma açısından sorunlar yaşandığı görülmüş, uygulama sürecinde bu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sınıfta yapılan gözlem ve öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde tespit edilen bu özellikler doğrulanmıştır.

Resim - 7

Resim - 8

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönemde verilen sanat eğitiminin yeterliliği tartışılabilir bu dönemde verilen sanat etkinliklerinin çocuğa kazandırdıkları açısından yabana atılmamalıdır. İlk sanatsal faaliyetler oyunla başlayarak daha sonra ilk karalamalarla resim etkinliklerine dönüşür. Buradan yola çıkarak okul öncesi eğitimde verilen sanat eğitiminin çocuğun resimsel gelişimine etkisini incelemek bu araştırmanın konusunu teşkil etmiştir.

Araştırma için Konya merkez ilçelerinde yer alan üç İlköğretim okulunda birinci kademe birinci sınıf öğrencilerinden oluşan okul öncesi eğitim alan ve almayan toplam iki yüz öğrenciye resim yaptırılmıştır. Toplanan resimler araştırmanın yöntem bölümünde belirlenen kriterlere göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Buna göre, bu araştırma neticesinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

- 1- Araştırmada tüm kriterler üzerinde yapılan nitel ve nicel çözümlenmeler neticesinde okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayan öğrencilerden daha başarılı oldukları belirlenmiştir.
- 2- Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimleri estetik öğeler bağlamında daha başarılıdır. Çizgi, renk, leke, biçim ve form gibi öğeleri okul öncesi eğitim almayan öğrencilere nazaran daha başarılı bir şekilde ifade ettikleri görülmüştür.
- 3- Okul öncesi eğitim alan öğrenciler resimlerindeki teknik beceri açısından daha başarılıdır. Resimlerinde kompozisyon daha dengeli ifade edilmiştir. Kağıdın bütün yüzeyinde gereksiz boşluklar görülmemektedir. Buna nazaran okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin ise resimlerinde kompozisyon dağınık ve gelişigüzel ifade edilmiş, kağıtta gereksiz boşluklar görülmüştür.

- 4- Okul öncesi eğitim alan öğrenciler özgünlük ve yaratıcılık hususunda daha başarılıdır. Resimlerinde farklı bakış açılarını yakaladıkları, yakın çevrelerini çok iyi gözlemlediklerini ve bunu daha başarılı şekilde ifade ettikleri görülmüştür. Çizilen objelerdeki ifadeler ayrıntılı ve daha bilinçli bir şekilde betimlenmiştir.
- 5- Verilen konuya hakim olma yetisi olarak okul öncesi eğitim alan öğrencilerin resimlerindeki ifadeler daha başarılıdır. Resimlerinde kullandıkları öğeler ve her türlü kurgu elemanları konuyla bir bütünlük oluşturmaktadır. Buna karşın okul öncesi eğitim almayan öğrenciler ise konuya hakim olma hususunda sıkıntı çektikleri ve anlatılmak istenen konuyu ifade etmede zorlandıkları görülmüştür.
- 6- Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin şema öncesi dönemden şematik döneme geçiş sürecinde daha rahat oldukları araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin bu geçiş döneminde sıkıntılar yaşadıkları tespit edilmiştir.
- 7- Öğrencilerle yapılan görüşme neticesine göre, okul öncesi eğitim alanların kendilerini daha rahat, anlaşılır şekilde ve sıkılmadan ifade ettikleri görülmüştür. Buna karşın okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin ise, kendilerini sözel şekilde ifade ederken sıkılgan ve çekingen bir tavır sergilemişlerdir. Duygularını ifade ederken zorlandıkları görülmüştür.
- 8- Okul öncesi eğitim alan öğrenciler ve okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin resimsel uygulamalarında anlamlı farklılıkların olması okul öncesi eğitim kurumlarında göz ardı edilmemesi gereken ve ciddi boyutta, faydalı bir sanat eğitimi sürecinin olduğunu gözler önüne sermiştir. Bu sonuç, araştırmanın gerçekleştiğinin bir göstergesi olmuştur.

Okul öncesi kurumlarında verilen sanat eğitiminin daha verimli ve faydalı olabilmesi için yapılması gereken ve yararlı olacağı düşünülen şu gibi önerilerde bulunulmuştur:

- Görsel sanatlar dersi okul öncesi eğitim kurumlarında serbest zaman etkinliklerinden bağımsız olarak düşünülmeli, kendine ait özellikleri ve farklılıkları ile ele alınarak ayrı bir ders olarak işlenmelidir.
- Sanat eğitimi sürecinde; çocukların gelişim dönemleri, zeka yapıları ve kavrama becerileri dikkate alınarak sanat eğitimi verilmelidir
- Üniversitelerde Okul Öncesi Eğitim Programlarında yer alan “Yaratıcılık” ve “Görsel Sanatlar Dersi” sadece son iki yıla sığdırılması yeterli olmamaktadır. Bu dersler her yıla eşit olarak dağıtılarak kapsamı genişletilmesi gereken bir husus olarak düşünülmelidir.
- Özel hizmet veren okul öncesi eğitim kurumları, kendi bünyesinde görev alan eğitimciler de en az lisans mezunu olma şartı aranmalıdır. Daha alt seviyede eğitim seviyesi olan bir eğitimci alanında yetersiz olabileceği düşünülerek çocukların yaratıcılıktan yoksun, yetersiz ve dengesiz bir sanat eğitimi almalarına neden olacaktır.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında her türlü sanatsal faaliyetlerde gerekli araç gereç, uygun ortam, çevre düzeni vb. konularında çok hassasiyet gösterilmesi gerekmektedir. Okul öncesi eğitim ortamı sadece dört bir yanı duvarla çevrili alan olarak görülmemeli, çocukları gerektiğinde tabiatı, tarihi mekanları, müzeleri gezdirerek onların düşünce yapılarını genişletmelidir.
- Eğitimciler, sanat eğitimi sürecinde çocukları yönlendirmekten kaçınmalı, çocuğu özgür bırakmalı ve sadece ona rehber olmalıdır.

- İlköğretime geçişle birlikte okuma ve yazmayı öğrenen çocuk resimlerinde yazı unsurunu sık kullanabilir. Duygularını resimle ifade eden çocuk artık dilsel ifadelerle yer vermesinden kaynaklanan bu durum, dengeli bir biçimde sanat faaliyetlerine yansımak kaydı ile normal karşılanabilir. Yazı unsuru aşırıya kaçarsa resim çalışmalarından çocuk sıkılmaya başlayabilir. Görsel olarak yaratıcılığı sönebilir. Bu hususta yazı unsurunun ve görsel sanatların ayırımına eğitimci dikkat etmelidir.

KAYNAKÇA

Abacı, Oya. (2004). *Okul Öncesi Çocuklarda Görsel Sanatlar Eğitimi* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Abacı, Oya. (2005). *Çocuğun Sanatsal Gelişimi*. Özsoy, V. (Ed.) *İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri* Ankara: GÖRSED Yayınevi, 43-52.

Alakuş, Ali O. (2003). Görsel Sanatlar Bakımından Okul Öncesi Dönem Bireyleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi* 4 (13), 4-7.

Alkış, Menşure. (2006). Çocuk ve Yaratıcılık. *Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. (sayı 72). 6-7

Aksoy, Ayşe. (1995). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim. *Gazi Üniversitesi Meslek Eğitim Fakültesi* (16), 27.

Aral, Neriman (1999). Sanat Eğitimi – Yaratıcılık Etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (15), 11-17.

Argun, Yasemin (2004). *Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi* Ankara: Anı Yayıncılık.

Arı, Meziyet ve Tuğrul, Belma (1996). Okul Öncesi Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi* (132) 18.

Artut, Kazım. (2002). *Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri* Ankara: Anı Yayıncılık.

Artut, Kazım. (2004). Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerine İlişkin Bir İnceleme. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (13), 2-3.

Bostancı, Funda. (2006). *Çocuk Resmini Konu, Çizgi, Şekil ve Renk Açısından Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dilmaç, Oğuz (2002). *Dört Altı Yaş Arası Okulöncesi Dönemde Resim – İş Faaliyetlerinin Çocuğun, Zihinsel ve Bedensel Gelişimine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Çağlar, Doğan (?). *Yaratıcı Çocuklar ve Yaratıcılığın Geliştirilmesi*.
<http://site.mynet.com/ustunveozel/yaraticicocuk.htm> (Er. 16/10/2008).

Çellek, Tülay. (2005). *Çocuk Resimlerinin Özellikleri*.
<http://www.gorselsanatlar.org/cocuk-resimleri/cocuk-resimlerinin-ozellikleri-tulay-cellek/?PHPSESSID=9e5a3fb835c8e84f22770a79ee5e925c;imode>
 (Er.24/05/2008).

Edwards, L.C. ve Nabors, M.L. (1993). *The Creative Art Process: What It is and What It is not*. Young Children, 48(3); 77-81.

Eliason, C. ve Jenkins, L. (1994). *A Practical Guide to Early Childhood curriculum*. Merril, an imprint of Macmillan college Publishing Company, U.S.A., page; 289-294.

Erinç, Sıtkı M. (2004). *Kültür Sanat, Sanat Kültür* Ankara: Ütopya Yayınevi.

Erbay, Mutlu (1997). *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi* İstanbul: Boğazici Üniversitesi Yayınları.

Esaspehlivan, Melahat (2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Gitmiş ve Gitmemiş 78 ve 68 Aylık Çocukların okula Hazır Bulunuşluklarının*

Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Etike, Serap (1995). *Sanat Eğitimi Yazıları*. Ankara: İlke Yayınevi.

Etike, Serap (1993). Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Haziran 1993. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sanat Eğitimi ve Öğretmenin Yeri*. Ankara: YA-PA Yayınları.

Göktaş, Sevgi. Başaran, Nilay. Harmanlı, Zahit (1999). *Resim iş Dersi ve İş Eğitimi Dersine Yönelik İlköğretim Programlarının İncelenmesi*. www.geocities.com/Paris/Louvre/4930/proje/resimprogram.html, (Er. 10/02/2009).

Gürtuna, Sevgi (2004). *Çocuğum Sanatla Tanışıyor* İstanbul: Morpa Yayınları.

Hurwitz, Al (2001). *Children And Their Art:Methods For Elementary School* USA: Wadsworth

İlhan, Ayşe Ç. (1995). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Resim Dersinin Yeri. *Anadolu Sanat Dergisi*, (Sayı:4) 57-64.

İnan, Birgül (2006). *Anasınıfı Çocuklarının Duygu ve Düşüncelerini İfade Etmelerinde Çocuk Resimlerinin Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Jersild, Arthur T. (1979). *Çocuk Psikolojisi*. (Çeviren: Gülseren Günce). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem (1991). Eğitimde Nitelik Geliştirme. *Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyum Bildiri Metinleri*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları No:1, 41-45.

Karayağmurlar, Bedri. Özen, Dinçer ve Şahin, Nurettin (2005). *Okul Öncesi Resim Eğitimi*. (4.Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, (<http://books.google.com.tr/>).

Kehnemuyi, Zerrin (1995). *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kırıçoğlu, Olcay, T. (2002). *Sanatta Eğitim*, (2.Basım). Ankara: Pagem A Yayıncılık.

Lark, Betty – Horovitz (1973). *Understanding Children's Art For Better Teaching*. USA: Charles E. Merrill.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2009). *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği* http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486_.html (Er. 10/04/2009).

Mütevellioğlu, Begüm. (2004). *Şematik Dönemde Yaratıcılığa Ket Vuran Yetişkin Davranışlarının Önlenmesi ve Yaratıcılığın Geliştirilmesi*.

<http://mimoza.marmara.edu.tr/~ugur/muzeveinsan/insan/sematikdonem.htm>
(Er. 02/01/2009).

Oğuzkan, Şükran. Demiral, Özgür ve Tür, Gülseren (1999). *Okul Öncesi Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*. İstanbul: YA-PA Yayınları.

Ömeroğlu, Esra ve Turla, Ayşe (2001). Okulöncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi ve Desteklenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, (Sayı:151) http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/omeroglu_turla.htm. (Er. 10/10/2008).

Özsoy, Vedat (1999). Güzel Sanatlar Eğitiminde Çok Alanlı ve Projelere Dayalı Bir Yöntem. *1. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sempozyumu*. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Özsoy, Vedat (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Poyraz, Hatice ve Dere, Hale (2001). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Peter, Adamson (1990). *Eğitimde Gelişimin Anahtarı. Çocuklar İçin Dünya Zirvesi*, Ankara: Unicef Yayınları.

San, İnci (1977). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

San, İnci (2003). *Sanat Eğitimi Kuramları*. (2.Baskı), Ankara: Ütopya Yayınları.

San, İnci (1985). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Özcan, Figen (2008). *Yaratıcılık*.

http://www.sivasram.gov.tr/da_yarat%C4%B1cilik.htm (Er. 15/11/2008).

Sungur, Nuray (1997). *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Evrim Yayınları.

Stokrocki, Mary ve Kırıçoğlu, Olcay (1996). *Ortaöğretim Sanat Öğretimi*. Ankara: YÖK / Dünya Bankası, Deneme Basımı.

Tos, Fahrettin (2001). *Çocuğun Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim*. İstanbul: Kariyer Yayınları.

Türkdoğan, Galip (1984). *Sanat Eğitimi Yöntemleri*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Ulutaş, İlkay ve Ersoy, Özlem (2004). Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(1), 1 – 12.

Üstündağ, Tülay (2002). *Yaratıcılığa Yolculuk*. Ankara: PagemA Yayıncılık.

Yavuzer, Haluk (1998). *Resimleriyle Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, Haluk (1995). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yağcı, Kamuran (2001). *Okul Öncesi Dönem Plastik Sanatlar Eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yazar, Ayşenur (2007). *1914 – 2006 Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yaratıcılığın İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (5.Basım), Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yörükoğlu, Atalay (1997). *Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.

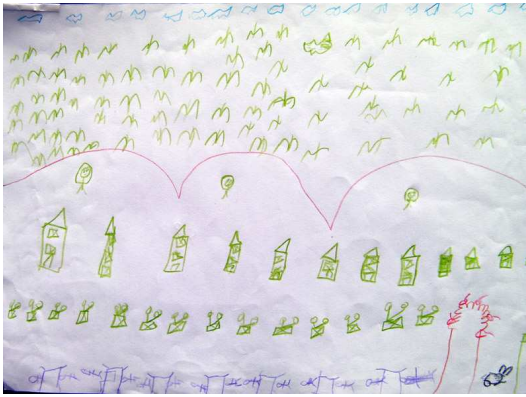
YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) (1997). *Okul Öncesi Eğitimi Lisans Programı*. www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/ok_onc.pdf (Er.15/08/2007).

EKLER

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÖĞRENCİ RESİMLERİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAYAN ÖĞRENCİ RESİMLERİ

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürü

Sayı : B.08.4.MEM.4.42.00.19/61805

Konu : Araştırma izni

2011-208

SELÇUK ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi : 22/10/2008 tarihli ve B.30.2.SEL.0.41.00.00/360-6426 sayılı yazı

Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Bili Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Mehmet BÜYÜKEKİZ'in "Okulöncesi Eğitim Alan İlköğretim 1.Sınıf Öğrencilerinin Resimsel Uygulamadaki Farklılıkları" konulu araştırmasını, İlimiz Selçuklu ilçesi Mehmet Nuri Küçükköylü İ.Ö.O., Şükriye Onsun İ.Ö.O. ve Meram Mehmet Beğen İlköğretim Okulu 1.sınıfta öğrenim gören öğrencilere uygulanma talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen araştırmanın İlimiz Selçuklu ilçesi Mehmet Nuri Küçükköylü İ.Ö.O., Şükriye Onsun İ.Ö.O. ve Meram Mehmet Beğen İlköğretim Okulu 1.sınıfta öğrenim gören öğrencilerine uygulanmasında sakınca görülmemektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen nüshalar kullanılacak ve sonucun CD ortamında iki nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini rica ederim.

Erdoğan ÜLKER
Vali Yardımcısı

EK:
Görüşme Formu(3 Sayfa)

UYGULAMA PLANI

Uygulamanın Konusu:

Okulöncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin resim uygulamalarındaki farklılıklar.

Uygulamanın Amacı:

Bu uygulamada amaç; okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin resimlerinde ne gibi görsel farklılıkların olduğunu karşılaştırarak tespit etmektir. Bu karşılaştırma, uygulama sonucunda öğrencilerin yaptığı resimler ve öğrencilerle yapılan görüşmelerin sonuçlarıyla olacaktır.

Uygulama İçeriği:

Bu uygulamada, okulöncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin resimleri karşılaştırma yöntemi ile incelenecektir. Belirlenen ders saatleri içerisinde öğrencilerle birlikte "bahar ve piknik" konusu işlenecek ve tartışılacaktır. Daha sonra bu konu ile ilgili resim çalışması yapılacaktır. Öğrenciler resimleri belirtilen renkli kalemlerle boyayacaklardır. Her öğrenci resim yaptığı kâğıdının arkasına adını, soyadını, sınıfını ve ana sınıfına gidip gitmediğini yazacaktır. Uygulama süre bitiminde, uygulamayı yapan kişi, öğrencilerin yaptığı resimleri toplayacak ve gerekli gördüğü öğrencilere ekte bulunan görüşme formundaki soruları yöneltecek ve cevaplarını bu forma yazacaktır.

Uygulamanın Yapılacağı Okullar ve Kişiler:

- Selçuklu Mehmet Nuri Küçükköylü İlköğretim Okulu
- Selçuklu Şükriye Onsun İlköğretim Okulu
- Meram Mehmet Beğen İlköğretim Okulu

Birinci kademe birinci sınıf öğrencileri.

Uygulamanın Süresi: 5 ders saati.

GÖRÜŞME FORMU

Arastırma Konusu: Okulöncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin resim uygulamalarındaki farklılıklar.

Uygulama planında belirtilen süre (5 ders saati içerisinde) sonunda, öğrencilerden toplanan resimler inceleme yapılırken daha sağlıklı veriler elde etmek için uygulamacı tarafından belirlenen birkaç öğrenciye aşağıdaki sorular yöneltilecektir. Burada amaç, öğrencilerin yapmış oldukları resimlerin sadece sanatsal yönüne bağımlı kalmadan; onların iç dünyasını daha yakından tanıyarak incelemektir.

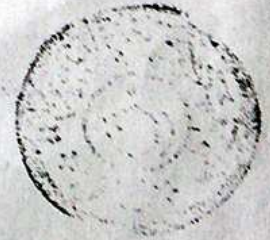
Konya.....İlköğretim Okulu

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Sınıfı :

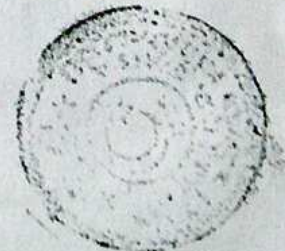
- 1- Evde ailen sana resim yaparken yardımcı oluyor mu?
- 2- Resim yapmayı seviyor musun? Bu durum seni mutlu ediyor mu? Neden?
- 3- Resim yaparken hangi renkleri kullanmayı seviyorsun? Neden?
- 4- Bu resmi yaparken mutlu oldun mu? En çok seni ne mutlu etti?
- 5- Baharın gelmesi ile çevremizde belirgin olarak neler değişmektedir?

- 6- Pikniğe gitmeyi sever misin? Ailen veya arkadaşlarınla pikniğe gittin mi hiç? Gittiysen piknikte en çok ne yapmayı seviyorsun?
- 7- Ağaçları, çiçekleri, hayvanları seviyor musun? Pikniğe gittiğinde bunları inceledin mi hiç?
- 8- Bahar ve Piknik konulu resim yapacağımızı ilk duyduğunda ne hissettin? Sebebini açıklar mısın?
- 9- Son olarak yaptığın bu resim ile ilgili bana biraz bilgi verir misin? (Resimde anlatılmak istenen nedir? En çok hangi figürleri belirgin olarak kullanmıştır? Resimde dikkat çeken belirgin sembolik ifadeler var mıdır? Renkleri nasıl kullanmıştır? Oran – orantıya dikkat ediyor mu? Vb. soruların yanıtı aranabilir.)

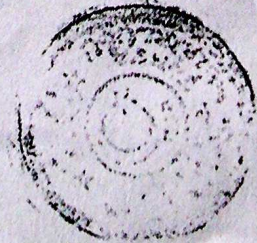
Öğrenci Okulöncesi eğitim almış ise şu sorular ek olarak sorulmalıdır

- 1- Anaokulunda resim yapmayı seviyor muydun? Neden?
- 2- Orada öğretmeniniz sizlerden ne tür çalışmalar yapmanızı istiyordu?

3- Hangi boya larla resimler çalış tınız? En çok sevdiğ in boya çe sidi hangisi?

4- Bu okula birinci sını fta başlad ığında gerek resim dersi olsun gerek diğ er derslerden hiç yabancı lık veya zorluk çek tin mi? Okuldaki öğ retmenlerinden çek iniyor musun?

Öğrenci Değerlendirme Formu

Sıra No	Üründeki Estetik Öğeler (25 Puan)	Teknik Beceri (25 Puan)	Özgünlük ve Yaratıcılık (25 Puan)	Konuya Hakimlik (Uygunluk) (25 Puan)	Genel Toplam (100 Puan)
1					
2					
3					
....					
....					
....					
200					

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Mehmet BÜYÜKEKİZ	İmza:	
Doğum Yeri:	Konya		
Doğum Tarihi:	04/08/1982		
Medeni Durumu:	Bekar		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Mehmet Nuri K.Köylü İ.Ö.O	I. Kademe	Konya	1993
Ortaöğretim	Cumhuriyet Lisesi	II. Kademe	Konya	1996
Lise	Cumhuriyet Lisesi		Konya	1999
Lisans	S.Ü. Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği	Konya	2006
Yüksek Lisans	S.Ü. Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği	Konya	2009

Becerileri:
-------------	-------

İlgi Alanları:	Plastik Sanatlar, Teknoloji, Bilgisayar, Sanat Eğitimi, Okul Öncesi Sanat Eğitimi
----------------	--

İş Deneyimi:
--------------	-------

Aldığı Ödüller:
-----------------	-------

Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Nihat ŞİRİN – S.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Doç. Dr. Mehmet BAŞBUĞ - S.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Doç. Dr. Melek GÖKAY YILMAZ - S.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği;
--	--

Tel:	0. 505. 529 80 03 - 0 332 249 05 35
------	--

Adres	Gazali Mh. İmam Gazali Cd. Dikmeçay Sk. No 15/9 Selçuklu/ KONYA 42070
-------	--